

ובשנה השביעית

ליקוט מיוחד בנוגע לשנה זו - 'שנת השמיטה', הודאות, פתגמים וכיבודים נפלאים
מתורת כ"ק אד"ש מה"מ

-הוספה-

מכתבים, יחידויות ומענות קודש שברובם הינם בפרסום
ראשון למשתתפים בשמחתנו

תשורה

משמחת הנישואין של
מיכאל ובלומא גורביץ'
תג האולה כ' כסלו ה'תשפ"ב

בשבח והודיה לה' יתברך על כל הטוב אשר
 גמלנו ובחסדו הגדול אשר זיכנו בנישואי צאצאינו
 שיחיו, שזכו להקים יחד בית בישראל - בית
 חב"ד, אנו מתכבדים להגיש בפני ידידינו ומכרינו
 המשתתפים בשמחתנו את ה'תשורה' הזו (מיוסד על
 הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע שחילק 'תשורה'
 בחתונתו של הרבי)

תקוותנו וביטחוננו כי משמחה זו, נמשיך מיד
 לשמחת הגאולה ו"מהרה ישמע בערי יהודה, קול
 ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה" בחתונה
 הגדולה דכנסת ישראל וקוב"ה - "לעתיד לבוא יהיו
 נישואין" - בהתגלותו המליאה של כ"ק אד"ש מה"מ
 בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש!

משפחת ליסון
 חיפה

משפחת גורביץ
 נחלת הר חב"ד

לתגובות

ZAGUR770@GMAIL.COM

בפתח הקובץ

"א ענטפער פון רבי'ן איז דאך דבר הוי' דיבר בי ומילתו על לשוני" (=מענה של הרבי הוא הרי דבר הוי' דיבר בי ומילתו על לשוני).

מילים אלו מהדהדות אצל כל אשר בשם חסיד יכונה ומביאות עימם יוקר וחביבות מיוחדת לתורת כ"ק אד"ש על כל חלקיה - החל משיחות ומאמרים ועד ל'מענה' קצר באופן ש'כל יום יהיו בעיניך כחדשים' ועד 'חדשים ממש'.

גם לפני שמענה זה התפרסם, ידוע בשער בת רבים גודל ההשתדלות של חסידים להתחקות אחר דברי ומנהגי רבם, ובהיות אשר הרביים בעצמם ראו בזה הנהגה רצויה, נתנו הם לחסידים להנות מכל מיני 'גילויים' כאלה ואחרים. כך למשל אנו רואים - בענין החתונה - שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ חילק בחתונת כ"ק אד"ש תשורה ובה צילום כתי"ק אדה"ז עם ביאור בכתי"ק שלו עצמו.

כל הנ"ל מצטרף לעוד שורה של 'קאך' מיוחדים אצל הרבי שהצטרפו אלינו בדורנו אנו, 'הזמן גרמא', 'מפתחות', מעשה בפועל, ביאורים ע"פ חסידות, ועוד ועוד אשר בכל נושא ניתן להאריך רבות עד כמה רצונו של כ"ק אד"ש עז בעניינים כמו אלו, והבריח התיכון בכל עניינים אלו הוא שבעניינים זוטרים אלו ישנו 'רבי' גדול באשר 'אנא נפשי כתבית יהבית' ומה לנו גדול יותר מזה.

וכן בקובץ זה, שכולל בתוכו מעלות מהנ"ל נאספו דברי כ"ק אד"ש בנושא שנת השמיטה - שהזמן גרמא דשנה זו - תשפ"ב, אשר עם היות שזהו אינו ליקוט מקיף וכולל של כל תורת הרבי בנושא - אשר 'רחבה מני ים', וכבר יצאו כו"כ ליקוטים בענין ('שערי שמיטה' וכיו"ב), עכ"ז במתכונת זו ניתן דגש על התמצית והנקודה של הנושא, באופן קצר וקליל, אשר יש בו מעט עכ"פ להשיע את צמאון קהל אנ"ש והתמימים בהיות כלול בתוכו ביאורים במהות ענין השמיטה ע"פ חסידות, ונחלק לכמה נושאים:

נושא א': מהות השמיטה. ובו נתבאר מהי שמיטה ע"פ תורת החסידות.

נושא ב': לימוד התורה בשמיטה. ובו נתבאר ע"ד ההכרח בהוספה בלימוד התורה בשנת השמיטה.

נושא ג': מעשה בפועל. ובו הובאו הוראות מעשיות בנושאים שונים בקשר לשנת השמיטה.

נושא ד': גאולה. ובו הובא הקשר בין שנת השמיטה לענין שהזמ"ג בדורנו זה - דור הראשון לגאולה.

ג.ב. חלק מהקטעים הינם תרגום מהמקור, והתרגום על אחריותנו בלבד.

כמו"כ מובא בהמשך החוברת הוספה (שמוסיפה טעם בעיקר) מרתקת ומיוחדת על הקשר בין 'ראשי אבות' של החתן והכלה עם כ"ק אד"ש מה"מ:

מסב החתן - הרה"ח אלחנן ע"ה יעקובוביץ' רשימת יחידויות ומענות קודש שרובם מופיעים כאן בפרסום ראשון, ומובאים כאן בקשר עם ה'יארצייט הראשון', בט"ז תמוז ה'תשפ"א.

סבי הכלה - הרה"ח אברהם ע"ה ליסון, והרה"ח יוסף אלפרוביץ'.

ויבלחט"א אב הכלה - ר' שלמה חיים שי' ליסון.

קובץ זה נערך ע"י אחי החתן: הת' שניאור זלמן ואהרן שיחי' גורביץ'. תודתנו נתונה לר' יוסף יצחק שי' יעקובוביץ' דוד החתן, ובנו הת' מנחם מענדל על סיועו בכתיבה.

בברכה שנתראה בקרוב יחד כל עם ישראל ומלכנו בראשנו תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

תוכן ענינים

5.....פתיחה | שיחה בקשר עם בנין בית בישראל

לקו"ש חי"ב לפרשת בהר עמ' 249. מתורגם ללה"ק.

6.....נושא א' - מהות השמיטה

שבת שבתון בחיים הגשמיים - חיים אמיתיים \ פעמיים "שבת לה" - כנגד ב' אופני עבודת ה' בשנת השמיטה \ שבת לה' בכל פרטי העולם - בג' ענינים עיקריים \ תכלית העבודה בגשמיות - דירה בתחתונים \ לימוד כיצד ניתן להתמודד עם העולם שמפריע מסביב \ שבת בתוך שבת \ "הכל ברשות אדון הכל" \ מעלת שנת השמיטה שבזמן הגלות - ענין הקב"ע \ מאמין בחיי העולמים חורע \ ב' אופנים בעבודת האדמה, הכלל שחודר בפרטים \ גם כשיש קושיא חזקה בטבע - "ושבתה הארץ" \ "שנה שמינית" - המשך השמיטה בשנים שלאחריה \ התעלות מהעולם בתוך העולם \ קדושה גם בעניינים ארציים \ אמונה שלמעלה מהשכל \ הדרך שתהיה הלוואה (ברוחניות) על אף שלא נפרע החוב \ הברכה האלוקית נגד כל ציפיות הטבע

21.....נושא ב' - לימוד התורה בשמיטה

הסיבה לבטלה מעבודת האדמה \ בית חב"ד (תורה בקביעות) - בשמיטה \ עיקר ההוספה בלימוד פנימיות התורה \ "וקראת לשבת עונג" - בתורה ויהדות \ לימוד התורה למעלה מרגילות \ חידושי תורה בשנת השמיטה \ שמיטה ברוחניות גם בחו"ל

25.....נושא ג' - מעשה בפועל

הוספה בתפילה ובגמ"ח \ תפילה, תורה, ומסירות נפש - במיוחד בשנת השמיטה \ אחדות נפעלת (ביתר שאת) בשנת השמיטה \ מחדש בתוכן השמיטה ענין אחדות ישראל \ חינוך שינוי הרגילות - קבלת הכוחות משנת השמיטה \ עבודת ה' מתוך תענוג \ חשבון נפש מעמיק יותר מהרגיל \ התגברות מיוחדת הקשורה למסירות נפש

30.....נושא ד' - גאולה

שמיטה מביאה גאולה \ שבת שבתון שלמעלה משבת לה' \ הדרגה הנעלית בגאולה קשורה לשנת שביעית \ מס"נ שלמעלה מטעם ודעת, פועלת את ברכת הגאולה

33.....הוספה

מכתבים \ יחידויות \ מענות קודש

חלק משיחת כ"ק אד"ש בקשר ל'בנין בית בישראל' בשנת השמיטה:

נדפס בלקו"ש חי"ב לפרשת בהר עמ' 249. (תרגום מאידית).

ובאותו ענין ישנה גם הוראה לכל יהודי בבית ("ארץ") שלו ובפרט לעקרת הבית, שבה תלוי הסגנון, האוירה של כל הבית: לפי סדר החיים נדרש להכניס בתוך בית יהודי הרבה כוחות, מאמץ, אנרגיה ועמל על דברים בשריים. והעיניים לא רואות בזה שום קשר לאלוקות: הבית צריך להיות נקי כמובן הכי פשוט של המילה, חפצי הבית צריכים להיות על מקומם וכן הלאה בדברים שדורשים התעסקות של בעה"ב - שבחיצוניות אין נראה שום הבדל בין בית יהודי לאינו יהודי.

דורשים מיהודי, מכל יהודי - שביתו יהיה שונה לגמרי מביתו של אינו יהודי - לא רק בשבת ויו"ט אלא גם בימי ודברי החול. עי"ז פועלים ששבת תהיה שבת (ויו"ט יהיה יו"ט) עם מלוא היהדות והקדושה - שששת ימי החול הינם ימי הכנה לשבת, חדורים עם הזיכרון של "ושבתה הארץ שבת לה" שהמטרה שהתכלית של הבית הוא להגיע לשבת קדושה, שהרי לא יתכן סדר שברגע עוברים מקצה אחד (ימי חול) לקצה שני (שבת).

ולכן צריכים את ששת ימי החול באופן של "טרח בערב שבת", שכל היגיעות והטרחות (למרות שבחיצוניות נראים כמלאכות רגילות של ימי חול), הם חדורים בקדושת השבת. ואז כשמגיע ליל שבת מתמלא הבית עם רוחניות מיוחדת, התעלות ואור . .

כ"ז, כפי האמור תלוי בעקרת הבית, ובאופן היא מעמידה ומנהיגה את הבית, כבר בהתחלת ימי החול, במוצש"ק - הזמן של "כי תבואו אל הארץ", כאשר נכנסים לתפקיד 'בעל-הבית' ("ארץ") - צריכה היא גם אז לזכור שהמטרה והתכלית של ששת הימים היא "ושבתה הארץ שבת לה", כשכל ימי החול חדורים מתוך הנהגה שבתית..

באה התורה ומצווה: "כי תבואו אל הארץ" - כאשר נכנסים לחיי משפחה (בחתונה), עכ"פ בהתחלת חינוך הילדים - מיד בהולדת בן (שכבר אז מתחיל ענין החינוך), צריכים לדעת ולשאוף ל"ושבתה הארץ שבת לה" שהילד הזה יהיה 'ילד שבת', ילד שמשוחרר מכל דאגות בענייני חול, וצמיחתו והתעלותו היא כך ביהדות וקדושה - ענין השבת.

זה כולל גם טוב ואושר עד למובן הגשמי היות שבשבת כל מלאכתך עשויה, ומענגים בכל מפני ש"וקראת לשבת עונג" . .

רואים בטבע בנ"א שההורים לא מסתפקים בהספקת צרכי הילד בצורה מינימלית, ואפ' לא יותר ממינימום, אלא מתאמצים להביא את המקסימום טוב והנאה.

בוודאי ובוודאי שכך צריך להיות בחינוך הרוחני של הילדים. אסור להסתפק בחינוך הילדים בשיעור המינימלי של יהדות שבלי זאת אין אפשרות להיות יהודי אלא בנוסף ל"תזרע שדך" להחדיר יהדות ככל הניתן, צריך ומוכרח להיות גם "תזמור כרמך" - לחנך את הילדים שיגדלו ברוחניות גדול באמת (כמה שיותר גדול, עדין, וקדוש).

וכ"ז מתחיל מיד כ"שתבואו אל הארץ" בצעדים ובפעילות הראשונות לבנות את הבית, בחינוך הילדים ע"י ההורים ובמיוחד ע"י האמא שאצלה במיוחד מודגש ענין החינוך מפני הקרבה וההתעסקות המיוחדת שיש בינה לילד. וצריכה היא לנצל זאת, בשביל שהילד יגדל כפי שילד יהודי צריך לגדול.

מהות השמיטה

א

שבת שבתון - חיים אמיתיים

שנת התשי"ב הממשמשת ובאה היא שנת השמיטה, שנה אשר "שנת שבתון יהי' לארץ שבת להוי' (לשם הוי') . . והיתה שבת הארץ לכם לאכלה . . ולבהמתך וגו'".

אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

אבל נוסף על זה, הנה רמז גדול רמזה תורתנו הקדושה, ותכנית מפורטה לשנה הבע"ל הכינה לנו:

שבת שבתון יהי' לארץ - שביתה מכל ארציות וחומריות אשר בחיינו היום יומיים ובפעולותינו.

שבת להוי', לשם הוי' - ולא לשם דעות כוזבות והשקפות זרות, מטעות ומדיחות את האיש הישראלי מדרכו המקוריית והעצמיית, היא דרך הוי', אשר עלי' מסר נפשו אבינו הראשון - אברהם, והוא ציווה את בניו ואת אחריו לשמור דרך זו, וכן עשו, ובדרך זו חי עמינו עם ישראל זה יותר משלשת אלפי שנה.

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה . . ולבהמתך - שביתה החומריות והשגת הרוחניות אין תכליתן רק בעת התפלה ולמוד התורה, ואחר זה, הנה יאמר בלבבו: בעסקי, באכילתי וכיו"ב הנה ככל הגויים בית ישראל - לא זוהי דרכנו.

א-ל אחד ותורה אחת לעם ישראל, גוי אחד בארץ. אחדות ושלמות מוכרחה להיות בחיינו, חיים אחידיים, מיוסדים וחדורים רעיון אחד, והוא: ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד.

שבת הארץ שבת להוי' מוכרחת להיות בכל עניינינו, גם לאכלה גם לבהמתך.

אך ורק באופן חיים כאלה הי' קיומנו עד עתה, ועל ידי החלטה להביא הנהגה זו בפועל בחיים היום-יומיים גם להבא, נזכה לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

(אג"ק ח"ד ע' תצט).

ב

ב' אופנים בשבת לה'

ויש להוסיף, שגם בשנת השמיטה מודגש הענין דירידה צורך עלי':

"שבת לה" נאמר בכתוב ב"פ: "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה". וממשיך,

"שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך גו' ובשנה השביעית שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה".

והענין בזה - ש"שבת לה" הא' הוא כפי שהענין עדיין בתורה, ו"שבת לה" הב' הוא לאחרי שנמשך במציאות העולם בפועל.

ובהקדים - השאלה הידועה במ"ש "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה", דמשמע, שתיכף ומיד בכניסה לארץ צ"ל "ושבתה הארץ שבת לה", אף שבפועל הוצרכו להמתין שבע שכתשו ושבע שחלקו, ואח"כ "שש שנים תזרע שדך גו'", ורק לאח"ז "ושבתה הארץ שבת לה"? והביאור, שהכניסה לארץ צריכה להיות באופן שחדורים בידיעה והכרה שתכלית הכוונה היא "ושבתה הארץ שבת לה" ("שבת לה" הא', כפי שהענין הוא מצד התורה), אלא, שבנוגע לפועל צ"ל תחילה הירידה דעבודת האדמה, "שש שנים תזרע שדך גו'", כדי שעיי"ז תהי' עלי' גדולה יותר - ו"בשנה השביעית שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה" ("שבת לה" הב', כפי שנמשך במציאות העולם בפועל).

ונמצא, שבשנת השמיטה מודגש הענין דירידה צורך עלי' - שההתעסקות בעבודת האדמה, שזוהו"ע של ירידה, כדברי רשב"י "אדם חורש כו' וזורע כו' תורה מה תהא עלי'", תכליתה ומטרתה שעיי"ז יתוסף בקיומה של התורה ("תהא עלי'"), "שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה" ביתר שאת וביתר עוז.

ועד כדי כך מודגש הענין דירידה צורך עלי' - שבתחלת הענין נאמר כבר "ושבתה הארץ שבת לה", היינו, שעוד לפני הירידה יודעים כבר שכל ענין הירידה אינו אלא צורך עלי', כדי ש"ושבתה הארץ שבת לה".

(התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 102).

ג

שבת לה' - בכל פרטי העולם

ח. מצות שמיטה נחלקת, בכללות, לשלושה ענינים:

א) שביתת האדם - האיסור על האדם להתעסק בעבודת האדמה להתמסר לגמרי ללימוד . . כנ"ל.

ב) שביתת הארץ - "ושבתה הארץ שבת לה": מכיוון שהארץ שובתת אז מכל העבודות, לא נעשית בשנה זו עבודת הארץ כלל, והרי זה בארץ גופא ענין של "שבת לה".

ג) הפירות שצומחים בשנת השמיטה הם הפקר לכל, לבעל השדה אסור להחזיק בהם כדבר השייך אליו.

המכוון הכללי והעיקרי של מצוות שמיטה הוא כנ"ל, להראות כיצד "הכל ברשות אדון כל" - ויש לומר כי בכל אחד משלושת ענינים הנ"ל מתבטא פרט שונה "בבעלות" של הקב"ה,

כדלקמן.

ט. הענין של שביתת האדם מדגיש את ה"בעלות" והאדנות של הקב"ה על האדם - "אני נבראתי לשמש את קוני":

כאשר יהודי מתעסק בעניני העולם הוא עלול בשעת מעשה לשכוח על תכלית בריאתו, שהוא עבד ה', ושרצונו ועבודתו צריכים להביאו להיות דבוק לקדוש ברוך הוא.

נתן הקב"ה לאחרי כל שש שנים שנה אחת, בה יהודי צריך להתנתק מעניני העולם ולהתמסר לגמרי לעבודה רוחנית (בה ניכרת בגלוי דביקותו בה); וזה נותן כח ליהודי, שהגיעו לאחר מכן ל"שש שנים תזרע שדך". הוא ירגיש, שגם התעסקות זו היא ענין של עבודת ה', "לשמש את קוני" - הוא עושה זאת לשם שמים, עד "בכל דרך דעהו".

שביתת הארץ מדגישה את הבעלות של הקב"ה - על הארץ כולל - הטבע שלה (וחוקי הטבע בכלל), וכפי שאומר הפסוק "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים":

על פי חוקי הטבע תלויים צמיחת וגידול הפירות בחרישה וזריעה שלפני כן; בשנת השמיטה מראה הקב"ה, שזה שהארץ מצמיחה פירות הוא "לא בכחה וסגולתה", שאז היה הדבר תלוי בחרישה וזריעה, כי אם "הוא הנותן לך כח לעשות חיל"; וכאשר הקב"ה רוצה, צומחת תבואה שלא על פי חוקי הטבע, עד שהזריעה של שנה אחת, שנה הששית, מספיקה (למעלה מהטבע) לשלש שנים "ועשת את התבואה לשלש השנים".

ומזה לוקחים את ההכרה וההרגש גם בשש השנים בהן חורשים וזורעים, שהתבואה שגדלה אצלו בשדה היא באמת לא מצד החרישה והזריעה, אלא מצד ברכת ה'.

י. הענין השלישי בשמיטה - אשר פירות השביעית הינם הפקר - מגלה שהקב"ה הוא בעל הבית על נכסי האדם. גם לאחרי שהקב"ה בירך יהודי בנכסים, הריהם נשארים בבעלות ורשות הקב"ה.

יכולים הרי לחשוב: הן אמת שרק הקב"ה נותן את הברכה והכח שהתבואה תצמח (ולא החרישה והזריעה שלו, או סגולת הארץ), אך לאחרי שהקב"ה נתן לו את הברכה, והתבואה גדלה והיא נמצאת אצלו, הרי הקב"ה מסר את התבואה לרשותו.

אמת אמנם, שמכיוון ש"אני (לא) נבראתי (אלא) לשמש את קוני", לכן ברור, שגם כל מה שיש ליהודי צריך להיות מנוצל "לשמש את קוני" (על ידי שמנצלים זאת בעניני קדושה, או"כל מעשיך) לשם שמים" כנ"ל) - אך על פי כן, בכל זאת ישנו מקום להרגש, שהנכסים שייכים אליו, אלא שהוא מחליט לנצלם בהתאם לרצון השם.

מלמד איפוא הענין השלישי של השביעית, שליהודי אין בעלות (פרטית) כלל על נכסיו - וזה מתבטא בכך שפעם אחת בשבע שנים אומרת התורה, שכל הפירות שצמחו אצלו בשדה, הם הפקר לכל:

וזה מזכיר, שגם בשש שנים בהן מותר להחזיק את הפירות לעצמו, אין זה משום שהם שייכים לו (לעשות אתם מה שהוא רוצה), אלא הם נכסי הקב"ה שניתנו לו (בפיקדון ?), שהוא יהי השליח של הקב"ה לבצע אתם את הרצון הקב"ה. (לקו"ש חכ"ד ע' 202 ס"ח).

ד

תכלית העבודה - דירה בתחתונים

מדוע הסדר בפרשה הפוך, לכל לראש "ושבתה הארץ שבת לה", ולאחמ"כ "שש שנים תזרע שדך" שמכך משמע ש"מיד כי תבואו אל הארץ ושבתה קודם שיתחילו השש שנים"? אחד הביאורים בזה: הכוונה של "כי תבואו אל הארץ" היא לא "שש שנים תזרע שדך", ההתעסקות בענינים הגשמיים, אלא ו"שבתה הארץ שבת לה" בישראל ובכל הארץ.

לכן מתחיל הפסוק שמיד "כי תבואו אל הארץ" עוד לפני שמתחיל לעסוק בעבודה של "שש שנים תזרע שדך", צריך יהודי לכל לראש לכוון ולהחליט בצורה תקיפה, שהשדה שלו הוא בשביל "ושבתה הארץ שבת לה", לנצל את הארץ בשביל הקב"ה בקיום מצוה לה' ("שבת לה").

ולאחמ"כ הפסוק ממשיך כיצד הסדר העבודה צריך להיות בפועל - "שש שנים תזרע שדך גו' ובשנה השביעית שבת שבתון". אבל במחשבה והכוונה - מגיע לכל לראש ה"ושבתה הארץ שבת לה". [עד שבזכות זה שישראל קיבלו ע"ע את מצות השמיטה קודם הכניסה לארץ זוכים ל"כי תבואו אל הארץ"].

הלימוד מזה בכללות עבודת האדם:

"כי תבואו אל הארץ" כאשר הנשמה יורדת למטה בארץ הלזו התחתונה (עולם העשיה), לעשות לו את העבודה של "שש שנים תזרע שדך", העבודה בשית אלפי שנים דהוי עלמא לעשות דירה לו ית' בתחתונים - צריכה להיות המחשבה והכוונה (התכלית בזה היא) - "ושבתה הארץ שבת לה", לעשות לו ית' דירה בתחתונים, וכך לאחמ"כ כאשר חדורים עם החלטה תקיפה מגיע ה"שש שנים תזרע שדך", ואז ודאי שיתמלא התכלית של "תזרע שדך" - לעשות דירה לו ית' בתחתונים - מכיון שהמעשה מגיע אחרי ומיוסד על המחשבה והכוונה פנימית שבזה.

(סה"ש תש"נ 472).

ה

כיצד ניתן להתמודד עם העולם מסביב?

דובר כבר פעמים רבות כי העובדה שהתורה נקראת בשם "תורה" באה להורות על תוכנה שהיא משמשת הוראת דרך לבני ישראל כיצד להתנהג בחיי יום יום.

בפרשה שבתורה שהוחל היום בקריאתה - המצוה הראשונה היא: הקב"ה מצוה את בני ישראל בצאתם ממצרים, שכשיכנסו לארץ ישראל ויעבדו את אדמת הקדש - עליהם לעבד אותה שש שנים ואילו בשנה השביעית "ושבתה הארץ שבת לה".

אלא שהסדר בכתוב הוא הפוך: תחילה נאמר הציווי "ושבתה הארץ שבת לה", ורק לאחר מכן נאמר: "שש שנים תזרע שדך" וגו'.

הסדר שבתורה אף הוא "תורה - הוראה".

ההוראה שמכאן היא: השבת לה', שנת השמיטה השביעית, וכן היום השביעי - שבת, משפיעים ונותנים כח בשש שנות העבודה הקודמות, בששת ימי העבודה הקודמים.

יש בכך גם תשובה לכך שישנם - לא יהודים וגם אי אלו יהודים - השואלים: איך אפשר לעבוד שש שנים וששה ימים ולהתנהג על פי התורה, בשעה שהסביבה הלא יהודית חזקה ויתרה בהרבה, ובפרט לאחר שבני ישראל מצווים להתנהג בכל ענינים לפי ההוראות וההגבלות של התורה, שאינן קיימות לגבי לא יהודים, כיצד, איפוא, אפשר להתמודד עם העולם שמסביב?

כלפי כך נותנת פרשתנו את התשובה: ששת הימים ושש השנים מתחילים במחשבה של שבת לה' - יום של שבת ושנה של שבת, יום קדוש ושנה קדושה - והקדושה נותנת כח ומשפיעה על ימי ושנות העבודה, שתהיה אפשרות להתנהג בהם כפי שהתורה דורשת, ודוקא על ידי זה להצליח.

(לקו"ש ח"ב הוספות בהר ס"ה ע' 551).

1

שבת בחוץ שבת

לכל לראש יש להתעכב על המעלה המיוחדת דשבת שובה בשנה זו - שנת השמיטה:

ענינה של שנת השמיטה - "שבת לה'", ע"ד ובדוגמת יום השבת ("שבת בראשית"), אלא, שיום השבת הוא השביעי בימי השבוע, ושנת השמיטה היא ביחס לשנים. ובלשון המדרש: "כל השביעין חביבין . . בשנים שביעי חביב שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה . . בימים שביעי חביב שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי".

ומכיון שבכל ימי השנה כולה (גם בימי החול) ישנו העילוי דבח' שבת, "שבת לה'" - הרי מובן עד כמה גדלה מעלת השבתות דשנת השמיטה, יום השבת בשנה שכולה בח' שבת, בבח' "שבת בשבתו".

(התוועדויות תשמ"ז פ' האזינו ע' 89).

2

"הכל ברשות אדון הכל"

היעד של שתי המצוות, הן של שמיטה והן של הקהל, הוא לגלות ולהביע את מלכות הקב"ה:

פרטי המצוות של שמיטה - הן האיסור לעסוק בעבודת האדמה ("שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור") והן העובדה שהפירות הגדלים בשנת השמיטה הן הפקר לכל - מוכיחים כי

"הכל ברשות אדון הכל", שהקב"ה הוא האדון של השדה וכו' שלו (של האדם) והאדון של כל אשר בעולם. כך גם מצות הקהל באה - "למען (להביא) ישמעו . . ויראו את ה' אלוהיכם".

ברם, קיים שוני עיקרי ביניהן:

הציווי של מצוות שמיטה מופנה לכל יחיד בנפרד: "שש שנים תזרע שדך גו' ובשנה השביעית שבת שבתון . . שדך לא תזרע גו'". כל יחיד חייב להיות חדור הכרה שהשדה הפרטי שלו, ורכושו בכללותו, הם "ברשות אדון הכל".

(לקו"ש חל"ד ע' 326).

ח

מעלת השמיטה בזה"ג - ענין הקב"ע

בזמן הבית, הייתה שמיטה בדרגה גבוהה, ולכן היא הייתה קשורה אז ליובל,

(ובזמן הבית עצמו היו שתי תקופות ודרגות: בזמן שהיובל נוהג - כאשר דרגת השמיטה קשורה לעצם מהות היובל, ו"משבטלו יובלות" - שאז כבר הייתה השמיטה בדרגה נמוכה יותר, ולפי שיטת הירושלמי, הייתה רק מדרבנן, ואז היה הקשר של השמיטה אל היובל רק לגבי הספירה - "מנו יובלות לקדש שמיטין"),

אך משחרב הבית, השמיטה היא בדרגה נמוכה עוד יותר, ולפיכך אין היא קשורה עתה כלל ליובל, ואפילו לא לגבי המנין . .

השמיטה היא עבודה של קב"ע מלכות שמים - ביטול היש.

כלומר, ה"עובד" הוא בעצם "יש" ומציאות קיימת, אלא שהוא מבטל את ישותו. לכן יכולה להתעורר בכל שמיטה ושמיטה מחדש השאלה "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית", למרות שהאדם כבר ראה בעצמו בשמיטות הקודמות את התוצאות של "וצויתי את ברכתי גו'" - כי מפני הישות שבו, קיימת אצלו אפשרות לשאלה זו, ובכל פעם מחדש יש להשיב לו "וצויתי את ברכתי גו'".

לעומת זאת, היובל הוא בספירת הבינה, בבחינת "עלמא דחירו", שהאור האלקי מאיר אצלו בגלוי. ומשום כך הוא "משתחרר" מכל הענינים המעלימים ומסתירים אלוקות - "וקראתם דרוור בארץ", בדומה לחירות שתהיה לע"ל, כאשר לא ייתכנו העלמות והסתרים כלל, שהרי "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" . .

כבר הוסבר פעם בהרחבה אודות שתי הדרגות שבביטול - "ביטול היש", שזוהי בכללות העבודה של קבלת עול, ו"ביטול במציאות", הנובע מהבנה שכלית - שבכל אחת מהן יש מעלה מיוחדת:

המעלה ב"ביטול במציאות" היא לגבי הכמות וההתפשטות של הביטול, אשר מקיף את האדם כולו בכל כוחותיו, שלא כ"ביטול היש", אשר אינו משפיע על כל כוחות האדם.

והמעלה ב"ביטול היש" היא לגבי האיכות והעוצמה של הביטול: כיון שבדרגת "ביטול

במציאות" הביטול נובע מהבנה, הרי אף הביטול עצמו קשור למציאותו והבנתו של האדם. ולעומת זאת, "ביטול היש", אשר איננו קשור למציאות האדם, שהרי להיפך, מצד מציאותו שלו הוא "יש", ולכן ביטול זה, הקטן בהיקפו, אשר הוא מתבטל להקב"ה מצד קבלת עול מלכות שמים, הוא ביטול בעוצמה רבה.

זוהי מעלת השמיטה בתקופת בית ראשון בזמן שהיובל נוהג, שאז חברו שתי המעלות יחדיו: גם קבלת העול (השמיטה) היתה באופן של בינה (יובל). היינו הבנה וטעם בהתבטלות מתוך קב"ע, ולכן גם הביטול הנעלה מהבנתו הוא וממציאותו של האדם, הקיף את האדם בכל מציאותו (אך לא ביטל את המציאות) . .

אמנם, בזמן הזה העבודה הרוחנית של קב"ע היא למטה מטעם ודעת, ולכן אין היא מקיפה בגלוי את האדם בפנימיותו, אך בכ"ז, כיון שקב"ע נובעת מעצם הנשמה שלמעלה מהשכל, הכרחי לומר, שגם עתה משפיעה קבלת העול על הכוחות הפנימיים של האדם - השכל וכדומה, כי ה"עצם" נמצא ומשפיע בכל פרטיו ורק מפני ההעלם וההסתר של חושך הגלות נראה, שבזמננו קב"ע הוא ענין חיצוני.

זהו ההסבר למחלוקת שבין התלמוד הבבלי לבין הירושלמי אם השמיטה בזמן הזה היא מדאורייתא (כלומר, שמצוה זו קיימת מצ"ע בזה"ז) או מדרבנן, כזכר לשמיטה שהתקיימה בזמן שהיובל נוהג:

מצד "במחשכים הושיבני - זה תלמוד בבלי", נראה שכיום קב"ע היא חיצונית בלבד. ולכן סובר התלמוד הבבלי שבזמן הזה השמיטה קיימת מצ"ע, ואינה קשורה לשמיטה שהיתה קיימת בזמן שהיובל נוהג.

אך מצד האור של התלמוד הירושלמי מורגש, שגם קב"ע שבזמן הזה היא ענין פנימי, ורק באופן זמני אין הוא מאיר בגלוי. ולפיכך סובר התלמוד הירושלמי, שהשמיטה בזמננו אינה ענין בפ"ע, אלא המשך וזכר לשמיטה שהיתה בזמן הבית הראשון,

וכן היא מהווה הכנה לשמיטה שתהיה לע"ל, ב"ביאה שלישית" ע"י משיח צדקנו, יביא ויגאלנו בקרוב ממש.

(לקו"ש ח"ז בהר שיחה א' מתוך ס"ג).

ט

'מאמין בחיי העולמים וזורע'

ויש לומר, שאין הכוונה במצוה זו רק למי שעדיין לא הגיע להדרגה ד"מאמין בחי העולמים וזורע" ולכן זקוק הוא למצות שביעית להחדיר בו הכרה זו, אלא אפילו מי שזרע שדהו במשך שש השנים באופן ד"מאמין בחי העולמים וזורע" (כנ"ל) - מ"מ, גם אצלו פעולת מצות שביעית חידוש עיקרי.

והביאור בזה:

במשך השש שנים, אף שהאדם יודע שלא חוקי הטבע ומעשה זריעתו הם הסיבה

האמתית לצמחית התבואה והפירות, מ"מ, כיוון שבפועל ישנה בזה עשיית האדם, וברכת ה' באה אליו באמצעות עשייתו, "וברכך ה' א בכל אשר תעשה" דייקא, לא ניכרת בגילוי ולעיני בשר אמונתו בחי העולמים;

ודוקא בשנה השביעית, כשאנו זורע כו' ואין שום פעולה ומעשה אדם, מ"מ ה"ה עוסק בלימוד התורה במנוחה בלי שום דאגה, ה"ז מורה על האמונה שלו בחי העולמים.

(לקו"ש חל"ב פר' בהר ע' 160).

י

הכלל שחודר בפרטים

בעבודת האדמה - שבה קשורה מצות שמיטה - מתבטאת כללות עבודתם של ישראל בבירור העולם, שכן בשנים כתיקונם, כאשר ישראל ישבו על אדמתם, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו", היתה עיקר עבודתם של רוב בני"י בעבודת האדמה, שע"ז בירר כאו"א מישראל חלקו בעולם (ועי"ז - בירור העולם כולו).

ומובן, שבעבודת הבירורים שנעשית ע"י עבודת האדמה מודגש ענין ההתחלקות לפרטים - לא רק בנוגע להאדם עצמו, "אין דיעותיהם שוות", ו"אין פרצופיהן שוין" (אף שכללות הפרצוף הוא בשוה, שיש בו ד' החושים דראי' שמיעה ריח ודיבור, כנגד ד' אותיות שם הוי'). אלא גם בנוגע לשדהו וכרמו, שעד כאן תחום שדה וכרם של ראובן, ועד כאן תחום שדה וכרם של שמעון וכיו"ב - דנפק"מ להשגת גבול, וגם לתרומות ומעשרות, שהרי שדה של הפקר אינה חייבת בתרומות ומעשרות.

והנה, עבודת האדמה היא בשני אופנים: (א) "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך" - באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו". (ב) "שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" - שהמכוון בזה, להראות ש"הכל כרשות אדון הכל", שלכן, נעשית שדהו הפקר אפילו "לחי' אשר בארצך". "אפקעתא דמלכא", שבוזה ניכר בעלותו של הקב"ה על השדה, וכלשון הכתוב "כי לי הארץ".

ונמצא, שבשנת השמיטה מודגש ריבוי הפרטים - שהנקודה הכללית דבעלותו של הקב"ה ("כי לי הארץ") חודרת בכל ריבוי הפרטים דשדהו וכרמו, הן בהשלילה ד"שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור", והן בהחיוב דהפקר לכל, בכל פרט ופרט לפי ענינו.

(התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 387).

יא

גם נשיש קושיא חזקה - "ושבתה הארץ"

ענינה של השמיטה מוסבר בכתוב: הצורך בשביתת הארץ מכל המלאכות של חרישה וכו', "בחריש ובקציר תשבות". המלאכות הקשורות במזון האדם שובתות. לגבי זה נאמר: "וכי תאמרו - מה נאכל" ובאה התשובה: "וציותי את ברכתי" וגו'.

לכאורה בלתי מובן: לשם מה יתור הלשון "וכי תאמרו" גו? יתר על כן: לשם מה צריכה

התורה לעורר קושיא? - אך מאחר שישנה השאלה בתורה - הכרחי שיש מקום לקושיא גם בקדושה.

פירוש הדברים שהחידוש שבשמיטה אינו בכך שהדברים מסתדרים בצורה שאין מלכתחלה מקום לקושיא - אלא שמתעוררת קושיא, ודוקא קושיא חזקה, ועם זאת שובת האדם מן המלאכות כפי שציוה הקב"ה.

מצות השמיטה קשורה במקום ובדברים שלגביהם יש מקום לקושיא, וכל זאת אין הדבר משפיע על בני ישראל. לפיכך: "וצוית את ברכתי".

אותו "וצוית את ברכתי" אינו בצורה כזו שלא יהא צורך בתבואות הארץ, כפי שהיה לגבי משה שלחם לא אכל ומים לא שתה, גם לא בצורה כזו שבאכילה של השנה הששית יימשך השובע לשנה השביעית כבאליהו הנביא שניזון ארבעים יום בכח אכילה אחת, כי אם "וצוית את ברכתי" כך שיהיה לחם ומזון בשנה השביעית עצמה.

ולא כבמן, בו הורגשו כל הטעמים ולא היתה בו פסולת, אלא לחם גשמי פשוט שבו גם חסרונות ופסולת של גשמיות. דברים אלו לא יהיו בהר סיני, או במדבר כי אם בשדות ובכרמי ארץ ישראל.

למרות שהדבר קשור כל כך בגשמיות, ואף בחומריות, עד שמתעוררת הקושיא: "וכי תאמרו - מה נאכל" מקיים האדם, בכל זאת, את המצוה בקבלת עול, לפיכך - "וצוית את ברכתי" במזון הגשמי למטה מטה.

כך יובן הדבר שעל אף העובדה שנאמר בשמיטה: "ושבתה הארץ שבת להוי" כשם שנאמר בשבת - מהווים בכל זאת ימי השנה ימי חול פשוטים. לא כבשבת האסורה במלאכה, אף לא כביום טוב, בו מותרות מלאכות אוכל נפש בלבד ואסורות שאר המלאכות. בשמיטה מותרות כל המלאכות, הימים ימי חול רגילים, וה"שבת להוי" דרושה בענינים ארציים פשוטים של "שהכל דורסין עליה", שם יש צורך ב"שבת להוי".

(לקו"ש ח"א ויחי ע' 107).

יב

"שנה שמינית" - המשך השמיטה בשנים שלאחריה

בשנת השמיטה כאשר "שבת שבתון יהיה לארץ". שדך לא תזרע וכרמך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור, מובן גם בפשוטו של מקרא, שאז הרי להיותם פנויים מעבודת האדמה שהייתה עיקר עיסוקם, התמסרו בנ"י אז (יותר - ובעיקר) ללימוד התורה, שהביא ליראת ה' ושמירת המצוות.

ועפ"ז מובן בין מצוות הקהל (שהיא "בשנה הראשונה של שמיטה") ושנת השמיטה (שלפניה):

כאשר צריכים להתחיל בסדר של "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך", בשנה הראשונה של השמיטה, דרושה התעוררות מיוחדת שתפעל על שש שנים הבאות, (גם)

אז יהיה "ויראו את ה' אלוֹקֵיךְ ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

ואת זה פועלים ע"י שנוכרים בשנת השמיטה, בה התמסרו ללימוד התורה וספגו יראת ה'. התוכן של מצות הקהל הוא להמשיך ולחזק את ההתעוררות של שנת השמיטה גם בשש שנים הבאות, בעת שעסוקים בעבודת האדמה.

ודבר זה מרמז רש"י בכך שקורא לשנה זו "שהיא שנה שמינית": הראשונה מבין שש השנים צריכה להיות (לא רק התחלה של השמיטה החדשה "שנה ראשונה של שמיטה", אלא גם) המשך של השנה הקודמת. זוהי השנה השמינית הבאה לאחר השנה השביעית. (לקו"ש חכ"ד ע' 200 ס"ד).

יג

התעלות מהעולם בתוך העולם

ענינה של שמיטה, לפי פשוטם של דברים, הוא שבשנה השביעית יהא שבתון לארץ - "שדך לא תזרע וכרמך לא תקצור וגו'" - שבתון מכל מלאכות האדמה שבהן נעשה הלחם וכו', שעליו יחיה האדם.

- "וכי תאמרו: מה נאכל?" - על כך עונה התורה: "וצויתי את ברכתי גו' ועשת את התבואה לשלש שנים".

תוכנה הפנימי של מצות שמיטה הוא "יהודי נדרש אחת לשבע שנים להיפרד מכל הצרכים הארציים, לא לבוא במגע עם עבודות האדמה הקשורות בלחם שעליו יחיה האדם, ולבטוח לגמרי בה', שיתן לו פרנסתו למעלה מן הטבע.

- אין זו דרך לתמיד. במרבית הזמן - בכמות - על יהודי לבוא במגע עם עניני העולם, לשם "עבודת הבירורים". הרי זה הענין בכך שהתהוות העולם היתה ע"י שם "אלוקים", שהוא בגימטריא: "הטבע", כדי שהאדם יעסוק, על פי התורה, בעניני הטבע, בשביל לזככם ו"לבררם" בכך.

אך בזמנים מסוימים נדרש היהודי "לצאת" מן העולם, אמנם יש "לברר" את העולם, אבל בזמן מן הזמנים צריכה הליכה בכיוון של התייצבות למעלה ממנו.

. . לאמתו של דבר, יש יתרון לשמיטה לגבי שבת, הרי השבת אסור בעובדין דחול, והאדם נימצא אז, איפוא, בדרגה שלמעלה מן העולם, ואין לו כל קשר אליו. אבל בשמיטה מותרים שאר עובדין דחול, והאדם נימצא, איפוא, בתוך העולם, ובכל זאת: "ושבתה הארץ שבת להוי', אין כאן ענין של עבודת הבירורים שבשם "אלוקים", כי אם שבת להוי', שלמעלה מהעולם, למרות שהאדם נימצא בתוך העולם, - בעולם עצמו הוא "ממשיך" את שם הוי' הנעלה מן העולם לגמרי.

דבר זה הוא דוגמת הפירוש שעל פי תורת הבעל שם טוב: "ושבתה הארץ" - שביתה והתבטלות בארץ, החדרת ה"שביתה" אל תוך הענינים הארציים עצמם.

. . כך יובן האמור ברש"י לפסוק "שבת להוי'": "לשם ה' - כשם שנאמר בשבת

בראשית". - ולכאורה: מה מוסיף כאן רש"י? אלא שלפי הוסבר מובנים הדברים: כיוון שבשמיטה מותרים עובדין דחול, ויש לאדם מגע עם עניני העולם - עלול מישהו לחשוב שאיסור החרישה והזריעה בשמיטה אינו ענין של "הוי" שלמעלה מן העולם, כי אם ענין של "עבודת הבירורים", דוגמת מצות "שש שנים תזרע גו" של "בירור" בתוך העולם ולא למעלה ממנו.

- מקדים, איפוא, רש"י ואומר שיש כאן ענין "לשם הוי", כשם שנאמר בשבת בראשית". הרי לפנינו שביתת הארץ שממנה תצא לחם, עיקר חיות האדם. ואם כן הרי זו התעלות והתפשטות מן העולם כשם שזו בשבת בראשית. העובדה שמותרים שאר עובדין דחול אינה אלא יתרון, שכן בתוך העובדין דחול עצמם מוחדר אור הוי' שלמעלה מן העולמות לגמרי.

. . לפי האמור יובן משום מה מהוה מצות שמיטה "מצוה כללית": הרי זה תוכנם הפנימי של כל המצוות, אלא שבמצות שמיטה הדבר בגלוי.

- אדמו"ר הזקן מסביר ב"תניא" שהעסק בתורה ובמצוות והתפילה הם ענין של "מסירת נפש ממש - כמו בצאתה מן הגוף וכו' שאינה מהרהרת בצרכי הגוף, אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת באותיות התורה והתפילה".

כלומר: בשעת העסק בתורה ומצוות והתפילה צריכה להיות ההרגשה כלאחר יציאת הנפש מן הגוף: "אליך הוי' נפשי אשא".

מצד שני נדרש אדם, שכל מצוה שהוא מקיים תהא כתיקונה, בכל ההגבלות שלה בזמן ומקום, ובכל הדקדוקים שבכל מצוה, והרי כל אלו הגבלות של העולם.

פירוש הדבר, איפוא, שענין של המצוות הוא: ניצול הנכונות של מסירת נפש, של השתחררות מן הגוף ומן הגשמיות, לשם קיום באמצעותם עצמם את המצוה בכל פרטיה ודקדוקיה. "המשכת בלי גבול - בגבול".

אלא שבסתם המצוות הדבר קיים בהעלם והוא ניכר רק בדרך קיום המצוות, אבל במצות שמיטה בא הדבר בגלוי, והוא ניכר בעצם המצוה.

(לקו"ש ח"א פר' בהר ע' 274)

יד

קדושה גם בעניינים ארציים

עפ"ז מובן שכשם שיש מעלה בשבת לגבי שביעית כך יש מעלה בשביעית לגבי שבת:

ביום השבת מתעלה האדם וכל העולם - וסמבטיון יוכיח - וכל העולמות, בשבת נאסרו כל המלאכות, גם כל צרכיו הגשמיים הם ענין של עונג, עונג שהוא מצווה, כנ"ל.

יתירה מזה בשביעית, דענינה "ושבתה הארץ שבת לה", להמשיך ה"שבת לה" בעניינים ארציים שלו, כפי שהם בדרגה ד"ארץ" (ארציות) - שהרי רק להפסד ולסחורה וכו' נאסרו,

עוד זאת: לא רק במאכל (עניני) אדם כן הוא, אלא גם במאכל בהמה. ועד שנעשה "לכם לאכלה גו' ולבהמתך ולחי' גו'" כשכלה לחי' - כלה לאדם כו', אדם ובהמה שווין מפני גודל גילוי אלוקות גם למטה.

וזהו מההוראות דמצוות שביעית בעבודתו הרוחנית של כאו"א מבנ"י (גם בחו"ל ובזמן הגלות): קדושת האדם ודביקותו להקב"ה צ"ל לא רק בהזמנים דתורה ותפילה, כשהוא קדוש ומובדל מעניני העולם, אלא גם בעת התעסקותו בעובדין דחול בעניינים ארציים שלו -

כמו ששת השנים מקבלים משנה השביעית, כמו ששופכין תחלה לכלי גדול וממנו לכלים קטנים - צריך להמשיך השבת לה' (קדושה אלוקית) בכל - "בכל דרכיך דעהו".

(לקו"ש חי"ב ע' 113)

טו

אמונה שלמעלה מהשכל

ונת' במ"א בזה, דהגם שענין הזריעה הוא בטבע והנהגת העולם, הבריאה, וגם אינו-יהודי שאינו מאמין בחי העולמים זורע וסומך על זריעתו, מ"מ איש ישראל הזורע עושה זאת לא מפני שכך הוא מנהגו של עולם - כהנהגת שכנו האינו-יהודי, ואפילו לא מפני שנהג כן בעצמו כמה פעמים, שכבר זרע הרבה פעמים ובכל פעם הביאה הזריעה צמיחה וכו' - אלא אך ורק מפני ש"מאמין בחי העולמים ו(רק לכן הוא) זורע" (עתה).

ובעומק יותר: החידוש בזה שאיש ישראל סומך על הקב"ה ("חי העולמים") שזורע, יכול להיות בשני אופנים:

א) שבטוח שהזריעה תביא לידי צמיחה (כטבע העולם) מפני שסומך על הקב"ה, שהוא ברא את העולם והטביע חוקי הטבע באופן של "זרע וקציר גו' לא ישבותו", ורק משום כך בטוח הוא שזריעתו תצליח ותצמיח.

ב) באופן זה הרי דרכי הטבע תופסים מקום אצלו, אלא שחשיבותם אינה מצד עצמם אלא רק משום שהקב"ה הטביע חוקים אלו בהבריה.

ב) "שמאמין בחי העולמים", שאין דרכי הטבע תופסים מקום אצלו כלל, ואינו סומך עליהם כלל (לפי שמרגיש שהקב"ה הוא בורא הטבע בכל רגע מאין ליש וחוקי הטבע אין להם מציאות כלל) - אלא זורע אך ורק מפני אמונתו בהקב"ה, שכיון שהקב"ה ציוה לו לזרוע, הרי הוא סמוך ובטוח שהוא ית' יצליח את זריעתו שיצמיח. וזהו דיוק ל' חז"ל "שמאמין בחי בעולמים", דאילו הי' זה רק מפני שסומך על הקב"ה מנהיג הטבע אין צורך עתה בהאמונה (שלמעלה מן השכל) כיון שבצירוף אביו וכו' ה"ז יותר ממאה פעמים (ואחד); אבל כיון שאצלו אין דרכי הטבע תופסים מקום כלל וסומך רק על הקב"ה, שהוא ית' יצליח את זריעתו - הרי לזה צריך אמונה שלמעלה מהשכל.

ו. ועפ"ז יובן ויומתק גודל ענין מצות שביעית, שבפשטות שורש מצוה זו הוא להחזיר ולהטביע באדם את ההכרה שהצמיחה שבארץ תלויה אך ורק בהקב"ה, שלכן ציוה השם

”ושבתה הארץ שבת לה””, באופן שהאדם סומך אך ורק על הקב”ה. (לקו”ש חכ”ב ע’ 159)

טז

הדרך שתהיה הלוואה על אף שלא נפרע החוב

בהלכות שמיטה - כלל עניין השמיטה הוא ששנת השמיטה משמטת ומבטלת את כל החובות. ובזה שני דינים עיקריים: א) זמן השמיטה - השמיטה משמטת לבסוף, ברגע האחרון של השנה ולפיכך אף הלוואה שניתנה בשנת השמיטה משמטת. ב) המוסר שטרותיו לבית דין אינו משמט. זה הרי גם הטעם לתקנת פרוזבול: כשראו חכמים שהאנשים נמעים מלהלוות כספים מחשש שמא תשמט השמיטה תוקן הפרוזבול, האפשרות למנוע שמיטת החוב, שהאדם מוסר שטרותיו לבית דין.

וכדרך שהעניין הוא בגשמיות - שנת השמיטה משמטת את החובות ושני הפרטים האמורים בשמיטה - כך ישנם עניינים אלו ברוחניות ובעבודת האדם כדלהלן . .

הקב”ה משפיע לבנ”י בני חיי מזוני רויחי מידו הרחבה, וההשפעה נקראת בשם הלוואה

..

הפרעון הנדרש בכל השפעה לפי מהותה. כשהקב”ה משפיע בנים יש לחנך את הילדים לפי רצון הקב”ה, בדרך התורה והמצות. כשהקב”ה משפיע חיים ארוכים בריאים ושלמים יש לזכור ש”מים יוצרו ולא אחד בהם”, אסור שיום אחד יחסר, יהיה ריק. כל יום צריך להיות מלא תוכן מתאים לו לפי השו”ע. כשהקב”ה משפיע מזוני רויחי יש לתת מעשר או חומש לצדקה. ”מלווה הוי’ - חונן דל””. ולכן נותן הקב”ה את ארבעת החלקים הנותרים - גדולים יותר, כדי שהחומש יהיה גדול.

ט”ז. אך מאחר שהקב”ה יודע מראש עם מי יש לו עסק, וידע שילוו וילוו ולבסוף לא תמיד יהיה לפרוע - נתן את שנת השמיטה, לשמט את כל החובות. שנת השמיטה היא זמן שעליו נאמר ”ושבבה הארץ שבת להוי””. שביתה והפסקה מן הארציות וחומריות, ותוספת התעלות בדבקות בהוי’, דוגמת לעתיד לבוא - יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים. החדלון של המהות הקודמת והתחלה של אדם חדש - מסלקת ומוחקת את כל החובות הישנים.

וכשאדם עורך חשון כללי ונוכח שגם בשנת השמיטה המשיך ללוות, ולא זו בלבד שלא פרע את חובות השנים הקודמות אלא אף לווה במידה יתרה בשנה זו עצמה - נופלת רוחו בקרבו והריהו, ח”ו, כמיואש.

- אומרת התורה ופוסקת: ”שביעית משמטת בסופה”, ברגע האחרון, ועדיין נותר זמן לשמיטת כל חובותיו ולא להסתמך על העובדה שהשביעית משמטת, וכמאמר המשנה: המחזיר חוב בשביעית - רוח חכמים נוחה הימנו. ולפחות יש לדאוג שהשמיטה תשמט את החובות.

יח. כדי שהשביעית תשמט חובותיו של האדם עליו להוציא את חובותיו מרשות בית דין שלמעלה, שכן המוסר שטרותיו לבית דין אין השביעית משמטת. עליו להפנות את מגעו

אל היחיד, עם הקב"ה בעצמו שהוא יחידו של עולם.

עליו לדאוג שלא יתנהגו אותו מלמעלה על-פי דין, כי אם בדרגה נעלית יותר מהגבלות מדת הדין, ואז אין לו מגע עם בית דין שלמעלה, כי אם עם הקב"ה ובעצמו אזי חלה שמיטה על כל חובותיו.

יט. כדי להביא לכך שלא יתנהגו עם האדם ע"פ דין, שעניניו לא יהיו ברשות בית דין של מעלה, אלא שההתנהגות איתו תהיה לפנים משורת הדין, שעסקו יהיה רק עם יחידו של עולם,

"מלפניך - דוקא - משפטי יצא" - על האדם עצמו לצאת ולהשתחרר מענינים של דין וסדר השתלשלות ולהתקשר על יחידו של עולם.

קיימים הרי שלשה דברים שעליהם העולם - עולם גדול, עולם קטן, זה האדם - עומד: על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, יש להשתדל בכל שלשת הדברים - להתקשר ישיר עם יחידו של עולם.

צדקה - "קו" גמילות חסדים - יש לתת לפנים משורת הדין, מבלי להתחשב עם חישובים של מעשר וחומש הדרושים ע"פ דין, ולסייע ליהודי אחר ללא הגבלות. ובמיוחד משום הקשר של היחידה שלו עם היחידה שבנפש האחר.

תפילה - קו העבודה - על האדם להתפלל לא רק למילוי מחסוריו בצרכים הגשמיים לכשלעצמם כי אם שתהיה לו מנוחה מדאגות וטרדות כדי שיהיה באפשרותו לבצע את רצון הקב"ה ושליחותו שלשמה ירדה נשמתו למטה.

תורה - לא ילמד כדי להוכיח שידיעותיו רבות משל חברו, ואף לא משום תשוקתו להשכלה וחכמה כיון שהתורה היא "חכמתכם ובינתכם (אפילו) לעיני כח העמים", ויתר על כן: לימודו לא יהיה לשם ידיעת המעשה אשר יעשה. כל זה שייך לעולם ולסדר ההשתלשלות, לימוד בחישובי תכלית, ולו לתכלית רמה ונשאה.

- לימודו יהיה משום שכך ציוה הקב"ה.

אם יעשה כן - יצא מהגבלות העולם וסדר ההשתלשלות, ולא יהיה לו מגע עם בית דין שלמעלה, כי אם "חבוקה ודבוקה בך כו' יחידה ליחדך", עם הקב"ה בעצמו, יחידו של עולם, ואז חלה עליו שמיטה על כל חובותיו.

ולאחר שאין לו חובות הריהו נאמן וינתן לו שוב בהקפה.

(לקו"ש ח"ב הוספות אלול ע' 628).

יז

הברכה האלוקית נגד כל הציפיות

בשבת זו קראנו פרשת בהר, אותה מתחילה התורה בציווי של מצות שמיטה: בשנה השביעית תשבות הארץ שבת לה'. כלומר, השנה השביעית היא כשבת - כפי שרש"י

מדגיש: "שבת לה", כשם שנאמר בשבת בראשית" כדרך שבין הימים יש להתייחס לשבת ביתר קדושה מאשר לששת הימים הקודמים, כך גם בשנים - יש להתייחס לשנה השביעית ביתר קדושה לשש שנים הקודמות.

אצל ישראל קדושים גם ששת ושנות ימי החול. בכל יום, גם של ימי החול, מתפללים, ולאחר התפילה לומדים גמרא או משניות, עין יעקב, חומש, שיעור כלשהו של תורה. ואפילו לאחר התפילה והלימוד - בשעה שיוצאים ל"עולם", למסחר או למשרה - יש להיזהר - במסחר - מהשגת גבול וכו', ובמשרה - לעבוד באמונה, וכך גם על כל שאר הדברים של חיי יום יום להיות חדורים במצוות ובקדושה. "בכל דרכיך דעהו".

אבל יהודים נדרשים להתעלות, ולפיכך כשמגיע היום השביעי - על היהודי לקדשו יותר מאשר הקדושה של ימי החול, וכן שכמגיעה השנה השביעית - "ושבתה הארץ שבץ לה", אין על היהודי לבוא אז במגע עם דברים ארציים ותרבות - חומריות, כי אם להקדיש את הזמן הפנוי לשם התמסרות לדברים אלוקיים, קדושים.

למרות שמצות השביטה מעבודת האדמה חלה רק בארץ ישראל הרי התוכן והמשמעות של מצות שמייטה - שבשנה השביעית יש להתמסר יותר לעיני קדושה - קיימים גם בחוץ לארץ. שכן אדמת חוץ לארץ אינה קדושה, אומנם, כאדמת ארץ ישראל, אל יהודי בכל מקום שהוא נימצא, בארץ או בחוץ לארץ, הוא קדוש. ולפיכך שכשמגיעה שנת השמיטה, כשם שהשנה היא שנת השמיטה, יש להתחזק יותר בדרך היהדות ולהתמסר יותר לעיני קדושה.

ב. ישנם כאלה שאינם רוצים להניח שהתורה נעלית מן השכל, ורוצים להסביר את עניני התורה, אך ורק לפי השכל האנושי, הם מסבירים את הנימוק למצות שמייטה בכך שע"י עיבוד מתמיד של האדמה נחלשים המרכיבים שלה, ומשום כך צייתה התורה להוביר את האדמה אחת לשבע שנים, כדי שתתחזק שוב ותוציא פרי רב. לכך - טוענים הם - אין בתקופתנו "להיזקק" לשמיטה, כיון שיש פתרון אחר, להשביח את האדמה ע"י דשנים טובים לסוגיהם.

ברם, הקב"ה הזהיר מראש ואמר: "וצויתי את התבואה לשלש השנים". הקב"ה נותן ברכתו באדמה בשנה הששית שתוציא בשנה זו תבואה לשלש שנים: לששית, לשביעית ולשמינית.

אילו היה גורם השמיטה טבעי - כדי שלא תחלש האדמה מן העיבוד - היתה אז הברכה צריכה להיות, לא בשנה הששית, כאשר האדמה חלשה ביותר, כי אם בשנים הקודמות.

כאן הוכחה ברורה שכאשר יש לאדם ביטחון בה' והוא מצהיר: "לא נזרע", הוא מקיים את ציווי ה', - נותן הקב"ה את ברכתו, שבשעה שהאדמה חלשה ביותר היא מוציאה תבואה פי שלוש מאשר בשנה המוצלחת ביותר, ואפילו מאשר בשנה הראשונה.

(לקו"ש ח"ב הוספות בהר ס"א ע' 548).

לימוד התורה בשמיטה

א

סיבת הבטלה מעבודת האדמה

בשנה זו, שנת השמיטה, שאז צריכים להוסיף בלימוד התורה באופן של אין ערוך, מכיון שפנויים אז מעבודת האדמה.

וי"ל שמכיון שכשמגיע זמן מיוחד שבו צריכים להוסיף בלימוד התורה באופן של אין ערוך - ישנו הציווי של "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור", ואז כדי "שתהיה כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו".

[לא כפי שבד"כ סבורים שמכיון שפנויים בשנת השמיטה בעבודת האדמה, ויש זמן פנוי, במילא המסובב מזה הוא שצריכים להוסיף אז בלימוד התורה - אלא (תענוג לומר ש)אדרבה: מכיון שצריכים להוסיף בשנה זו בלימוד התורה אזי אסור להתעסק בעבודת האדמה].

(לקו"ש ח"כ ש"פ וירא, כ' מרחשון תש"מ ע' 399).

ב

בית חב"ד - בשמיטה

כלומר, בזמן שהוא לומד תורה (אע"פ שברוב היום הוא עסוקים דברים אחרים) הוא נהיה "בית חב"ד": תורה (חב"ד - "חכמתכם ובינתכם") נמצאת אצלו כמו "בית" קבוע ובהתיישבות, כמו שבשעת הלימוד אין לו שייכות עם שום דבר אחר בעולם חוץ מלימוד התורה שלו, ע"ד "תורתו אומנתו" (בזמן הזה).

ובשה"ג שם: והדגשה יתירה בשנה זו - שנת השמיטה, "שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה" (ר"פ בהר) "שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה' (ספורנו עה"פ), היינו, שיכולים צריכים להקדיש את השנה כולה ללימוד התורה.

(לקו"ש חכ"ה ע' 305).

ג

הוספה בפנימיות התורה

התוכן של שנת השמיטה הוא בדומה לתוכנו של יום השבת: כשם ש"ויברך אלוקים את יום השביעי (של היקף השבועי) ויקדש אותו" כך גם בהיקף של שבעת השנים, הקב"ה מברך ומקדש את השנה השביעית. ולכן אז יש "ושבתה הארץ שבת לה", שאז שובתים ממלאכת האדמה, חרישה וזריעה וכו'. בדומה לתוכן של יום השבת, ששובתים מכל מלאכה.

ובלשון הקבלה והחסידות - בשנת השמיטה ("שבת לה") נעשית עליית המלכות ועליית

העולמות בי"ע לעולם האצילות, ולכן אז אסורה מלאכת האדמה (מלכות). ע"ד עליית המלכות והעולמות ביום השבת, מעולם המעשה לעולם הדיבור ועולם המחשבה.

כלומר, שבשנת השמיטה (ע"ד יום השבת) עומד יהודי למעלה מהעולם - הוא לא עסוק עם פעולות גשמיות הרגילות בחיי היום יום (בשאר השנים). וזה מקשר אותו יותר לקב"ה - הן מצד זה שאז אין לו בלבולים וטרדות הפרנסה בעוה"ז הגשמי, והוא משאיר זאת על הקב"ה, והן מצד זה שהוא משתמש בזמן ובכוחות אלו בהוספה בעבודת ה' - לימוד התורה ועבודת התפילה. כמ"ש במפרשים בנודע לשנת השמיטה "שתהיה כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו. . שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה'". ובאופן של יגיעה בלימוד התורה כו': כשם שבשש שנים היה "גיע כפיך" "בזיעת אפיך תאכל לחם", הוא מנצל (בשנת השמיטה) את כח היגיעה בלימוד התורה ועבודת ה'.

כולל ובמיוחד בלימוד פנימיות התורה - בחי' שבת שבתורה (שהיא נשמתא של נגלה דתורה שמתעסקת עם בירורי טוב ורע כו').

ביחד עם זה, אין הכוונה שאז חסר בפרנסה והשפעות בעוה"ז הגשמי (שמגיעה מהשש שנים ע"י מלאכת האדמה), אלא כמקרא מלא "וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלוש השנים".

כלומר, שבשש שנים מגיעה הברכה בפרנסה ע"י יגיעה במלאכת האדמה, ובשנת השמיטה מגיעה הברכה בפרנסה ע"י יגיעה בלימוד התורה ועבודת התפילה כו' . .

בסגנון אחר:

יום השבת יש בו שני ענינים: (א) יום השביעי ההמשך וסיום ושלימות של שבעת ימי בראשית. (ב) עליית כל השבעה ימים למעלה מן הזמן. לכן מתחילים אח"כ לספור הזמן מחדש "היום יום ראשון". (ובספירות: א) ספירת המלכות (סיום וגמר של שבע המידות). (ב) ספירת הכתר (למעלה מזמן וסדר זמנים). ובספירת הכתר עצמו - בחי' עתיק, שנעתק ומובדל לגמרי מהזמן (משא"כ אריך שיש לו איזשהו שייכות עם סדר זמנים).

וי"ל שעד"ז הוא ענין שנת השמיטה ("שבת לה" שבת בשנים) שני הענינים: (א) שנה השביעית, המשך וסיום ושלימות של שש שנים - בחי' מלכות. (ב) עליית השבע שנים למעלה מהזמן (לכן מתחילים אח"כ מספר חדש של שבע שנים) - בחי' הכתר.

(לקו"ש חכ"ה ע' 317 כ' מרחשון).

ד

"וקראת לשבת עונג" - בתורה

. . שנת השמיטה, שנקראת "שבת לה":

אז עומד היהודי במעמד ומצב כמו ביום שבת ('שבתדיק'ן טאג') - הוא משוחרר מכל עניני החול, ואצלו נהיה מצב של שבת "וקראת לשבת עונג", הוא עסוק. . במה שקשור

לקב"ה, עם תורתו של הקב"ה, ועם יהדות ('אידישקייט').

(לקו"ש ב' תצא תשל"ט 284).

ה

לימוד התורה למעלה מרגילותו

ענינה של שנת השמיטה - "שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה", "שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה'", היינו, שגם אלו שאינם "יושבי אוהל", אלא, עיקר עסקם בעבודת האדמה, "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך" הנה, בשנה השביעית, שבה פנויים מעבודת האדמה, יכולים וצריכים להקדיש את כל זמנם ללימוד התורה.

[וענין זה נעשה הכנה לקיום מצות הקהל - "מקץ שבע שנים . . הקהל את העם האנשים והנשים והטף . . למען ישמיעו ולמען ילמדו . . ושמרו לעשות את כל דברי התורה", שכן, העסק בלימוד התורה במשך כל השנה כולה מהווה הכנה הראוי' לפעול שמירת וקיום התורה אצל כל העם, "האנשים והנשים והטף", על כל הימים שלאח"ז "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה"].

ומובן, שאופן העבודה בלימוד התורה צריך להיות בדוגמת אופן הפעולה בחרישה וזריעה כו' במשך כל ששת השנים שלפנ"ז - מתוך יגיעה, מרץ וחיות כו', אלא שהיגיעה היא בחרישה וזריעה ברוחניות, כידוע ש"ל"ט מלאכות חורש וזורע כו', כמו שיש למטה כמו כן יש למטה, "חרישה, הו"ע עבודת התפילה, "כמו חרישה שמרכיין ארעא כדי שתצמיח הזרעים, פי' להתגבר על חפציו ותשוקתו בעניני עוה"ז . . ולשבור לבבו בשביל חפצו ולדבקה בה' אלקים, ומה שיחרוש גופו ביותר וישבר בענין זה, כן מצמיח יותר כו'", "ע"י קיום המצוות, כמ"ש "זרעו לכם לצדקה", "כמו עד"מ הזורע שמצמיח פירות תבואתו בתוספ' ברכה כו'".

ויש להוסיף בזה:

גם העבודה ד"ש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך" היא - ע"פ היתר התורה, ולא עוד, אלא שחדורה באמונה בבחי' אלוקות שלמעלה מהטבע, "מאמין בחי העולמים וזורע". ואעפ"כ, בשנת השמיטה נדרשת ממנו העבודה נעלית יותר באין ערוך, למעלה ממציאות העולם לגמרי, דהיינו, לשנות את טבעו ורגילותו, אע"פ שמדובר אודות טבע ורגילות שע"פ היתר התורה.

ומזה מובן גם בנוגע ליושבי אוהל, שגם במשך שש שנים עיקר עסקם בלימוד התורה - שבבוא שנת השמיטה צריכים להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז, לשנות את טבעם ורגילותם, טבע ורגילות דקדושה.

ופשוט שבענינים כגון דא אינו יכול לסמוך על עצמו, לדעת אם כבר שינה טבעו ורגילותו כו', ובאיזו מידה צריך להוסיף בזה וכו', כי אם, לשאול את מי שגדול ממנו, כאמור, "עשה לך רב".

ובנוגע לעניינו:

ההתעסקות בכל עניני העבודה השייכים לכ"ף מרחשון, כאמור, הוספה בלימוד תורת החסידות, ועי"ז הוספה גם בנגלה דתורה, כולל ובמיוחד הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה - נעשית ביתר שאת וביתר עוז בשנה זו, שנת השמיטה, שנה שכולה קודש ללימוד התורה.

(התוועדויות תשמ"ז ח"א ע' 499).

1

חידושי תורה בשנת השמיטה

ודבר נכון וטוב הוא שהקובצים יצאו לאור קודם ר"ח אלול (ועכ"פ - לאמצע חודש אלול) בכדי לסיים בזה שנת השמיטה (וכמבואר בספרים שאחד מטעמי השמיטה הוא בכדי שבנ"י יוכלו להוסיף בלימוד התורה מתוך מנוחה), אבל באופן ש(ע"י הזריזות בהנ"ל) לא לפגוע בשלימות הדבר.

(לקו"ש ח"א ע' 273).

2

שמיטה גם בחו"ל

נוסף על הענין הכללי דחמשה עשר באב השנה בכל השנים, ישנה הדגשה יתירה בחמשה עשר באב דשנה זו - כמדובר כמ"פ אודות מעלתה המיוחדת של שנה זו, שהיא שנת השמיטה, "שבת לה", ובשנת השמיטה גופא - חל ראש השנה ביום השבת.

והענין בזה:

נתבאר לעיל שענינו של חמשה עשר באב בנוגע להלכה למעשה הוא - "דמוסיף יוסיף", הוספה בלימוד התורה.

וענין זה מודגש במיוחד בשנת השמיטה, "שבת לה" - ש"תהי' כל השנה הבטלה מעבודת האדמה ("שש שנים תזרע שדך גו' תזמור כרמך") מוכנה לעבודתו, כמו שכיון בשבת בראשית באמרו שבת לה' אלקיך", כלומר, מכיון שבשנת השמיטה נתפנה ריבוי זמן - צריכים לנצלם ולהקדישו כולו להוספה בלימוד התורה, במכ"ש וק"ו מרגע אחד פנוי, שיש בו כל חומר הענין דביטול תורה (כפי שמביא רבינו הזקן בעמוד הראשון של ספר התניא), ועאכו"כ כשנתפנה ריבוי זמן - כל משך זמן ההתעסקות בעבודת האדמה.

ולהעיר, שאף שקיום מצות שמיטה בפועל ממש (ביטול עבודת האדמה) אינו אלא בארץ ישראל, מ"מ, תוכן ענין השמיטה ברוחניות, ההוספה בלימוד התורה, שייך בכל מקום, גם בחוץ לארץ. ובפרט שגם בחו"ל ישנו ענין של שמיטה גם בפועל ממש - שמיטת כספים, כפס"ד אדמו"ר הזקן בשו"ע שלו ש"שמיטת כספים בשביעית נוהגת בזמן הזה מד"ס בארץ ובחו"ל".

(התוועדויות תשמ"ז ע' 202)

מעשה בפועל

א

הוספה בתפילה וגמ"ח

בלימוד התורה אמנם ישנו וצריך להיות העניין של "ברכו דתורה תחילה", שאז חושב הוא ומתקשר ומתאחד עם "נותן התורה" - אבל זה קודם הלימוד אבל באמצע הלימוד, הוא שקוע בהבנה והשגה שבתורה.

משא"כ בעבודת התפילה, שכל עניינה הוא התקשרות והתחברות עם הקב"ה (לדרוש את ה') מכיון ש"תפילה הוא לשון חיבור כמו נפתולי אלקים נפתלתי ובלשון המשנה התופל כלי חרס".

וזוהי ההדגשה המיוחדת בקו העבודה שצריכה להיות בשנת השמיטה - וגם "ל' יום קודם ר"ה" מפני שכבר אז חלים כמה דינים של שנת השמיטה (כנ"ל ס"ג).

ה. עד"ז בנוגע לקו של גמ"ח:

על השנה השישית אומר הקב"ה "וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלוש השנים".

ומפני ש"אתם קרויים אדם", ע"ש אדם לעליון, מובן שכשיהודים פועלים בקו של גמ"ח בשנה השישית, ובפרט בסיומה - בתור הכנה לשנת השמיטה. . צריכים הענינים להיעשות בקו הזה וביתר שאת וביתר עוז - בדוגמת ברכתו של הקב"ה שהיא באופן של "ועשת את התבואה לשלוש השנים".

(לקו"ש חכ"ד 315 ח"י אלול).

ב

תפילה, תורה, מס"נ - בעיקר בשמיטה

שנת השמיטה נקראת "שבת לה", שעניינה הוא - "שתהיה כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו. . שגם עובדי האדמה נעשה ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה'".

מזה מובן, שבשנת השמיטה צריכים להוסיף בלימוד התורה - מכוון שע"ז פנויים מעבודת האדמה. ונמצא זמן חופשי, אנו נותנים זמן זה ללימוד התורה.

ובפרט שכללות ענין השבת (ששנת השמיטה היא "שבת לה" בדוגמת "שבת בראשית") קשור עם ההוספה בלימוד התורה - כש"כ במדרש, והובא גם לפסק הלכה, שהקב"ה אמר למשה רבנו יעשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו הדורות הבאים אחריו להקהיל קהילות בכל שבת. . ללמוד בהם תורה לרבים.

וההוספה בלימוד התורה שצריכה להיות בשנת השמיטה, צריכים להתחיל כבר מחודש אלול - מפני ש"ל יום לפני ר"ה" מתחילים כבר כמה דינים שקשורים עם שנת השמיטה. שזה הדגשה מיוחדת שצריכה להיות בקו התורה.

עד"ז בנוגע לקו העבודה - עבודת התפילה:

עיקר העבודה של שבת היא - עבודת התפילה עד ש"שבקושי התירו לדבר דברי תורה בשבת" שלכן צריכה להיות בשנת השמיטה הדגשה מיוחדת בעבודת התפילה - מכוון ששנת השמיטה היא "שבת לה".

וגם: עניין של שנת השמיטה היא כנ"ל - "כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה", ש"לדרוש את ה' מודגש בעבודת התפילה יותר מלימוד תורה:

ויש לקשר זה גם עם שנת השמיטה, דבנוגע לשומרי שביעית כתיב גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, היינו ששמירת שנת השמיטה הוא ענין המסירות נפש, הקדמת נעשה לנשמע, משום שצ"ל התגברות מיוחדת למנוע עצמו מעבודת האדמה.

(לקו"ש חכ"ד ע' 314).

ג

שבת לה' פועלת אחדות

שנה זו היא שנת השמיטה - "שבת לה", היינו, שהשנה כולה היא דוגמת יום השבת (ועאכו"כ יום השבת שבה), שממנה מתברכים כל ששת השנים שלאח"ז.

ונוסף לזה, שנת השמיטה היא גם "ערב" (והכנה) שנת הקהל - "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה . . הקהל את העם גו" - שגם בזה ניכרת בפשטות השפעת החיות דשנת השמיטה לשנה שלאח"ז:

א' הטעמים לקביעות ד"הקהל" במוצאי שנת השמיטה דוקא הוא - בפשטות - בשלימות הפעולה ד"הקהל", "למען ישמעו ולמען ילמדו . . ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת . . כל הימים גו", אפשרית רק לאחר הקדמת ההכנה המתאימה, בשנת השמיטה, שכן, עי"ז ש"תהי' כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנה לעבודתו . . שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה", היינו, שניתוסף ריבוי זמן בכמות, שנה שלימה, המוקדש ללימוד התורה כו' - אזי תהי' הפעולה ד"הקהל" בשלימותה.

[ולהעיר, שאף שקיום מצות שמיטה כפשוטה אינו אלא בארץ ישראל, הרי, התוכן הרוחני שבדבר, ההוספה בלימוד התורה במשך כל השנה כולה, שייך בכל מקום, גם בחוץ לארץ ובזמן הגלות כו'].

ונמצא, ששנת השמיטה ממשיכה חיות בעבודת ה' - עי"ז שמאפשרת את שלימות הפעולה ד"הקהל", "ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים גו".

ומכל זה מובן העילוי המיוחד בהמשכת החיות דח"י אלול בשנה זו - מצד קביעותו ביום השבת, ובשנת השמיטה, "שבת לה", שהיא גם הכנה לשנת הקהל. (התועודיות תשמ"ז ע' 334).

ד

אחדות ישראל

התוכן דשמיטה הוא, כמפורש בכתוב "ושבתה הארץ שבת לה", כלומר שבשנה זו ניתן הכח לכאן"א מישראל, כקטן כגדול, שכל ענינו יהיו "לה", כלומר שכל חייו יהיו חדורים ברוחניות, וכמבואר בספרים שבשנת השמיטה ניתן הכח (וממילא - התביעה לעשות זאת) להוסיף בלימוד התורה, להוסיף חיות בקיום המצוות, ובכללות - להוסיף ברוחניות, ביהדות ובקדושה.

ובזה גופא - באופן כזה, אשר למרות שזוהי הוספה רוחנית - בכ"ז תהי' ניכרת בגשמיות, שבכל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו יהי' ניכר הקשר שלהם "לה", וחיותם מ"דבר ה'" תהי' מורגשת בגילוי (ע"ד הנ"ל (ס"ב) בנוגע לכללות השליחות דבנ"י לגלות אלוקות בעולם בכל מעשיהם, ועד שההקדמה לשתיית מים היא הברכה ד"שהכל נהי' בדברו" - לגלות את הקשר של הדבר עם הקב"ה הבורא ומחי' את המים).

ז. ולאחרי הקדמה זו יובן הקשר דשנת השמיטה לנדו"ד - ענין האחדות:

בשעה שעוסקים במלאכות, הנה כפי שרואים בפועל, כיון שישנם סוגים שונים של מלאכות (כי לצורך קיום העולם ישנם ל"ט מלאכות שונות) - דרושים אנשים בעלי כשרונות שונים, כל אחד בהתאם למלאכה שבה הוא עוסק, וגם בעבודת הארץ גופא - הרי לאחד יש שדה במקום זה ולשני במקום אחר, יש מי שיש לו שדה ויש מי שיש לו כרם וכו', וממילא השינוי בין איש לרעהו הוא בולט וניכר.

אמנם, בשנת השמיטה, כאשר מתמסרים להוספה בתורה ובמצוות, וממילא מפחיתים מהעסק במלאכות - אזי מודגשת האחדות, שכן, בעוד שהמלאכות הם מלאכות שונות ונפרדות, הרי התורה והמצוות הם תורה אחת ואותן המצוות (שגם תוכנן חדור באחדות) - לכל בנ"י בשוה, וממילא קל יותר להיות באהבת ואחדות ישראל.

[ועד לתכלית השלימות באהבת ואחדות ישראל - שלמרות שבשנה זו עוסקים בעיקר בקיום תומ"צ ברוחניות ומפחיתים מהעבודה במלאכות גשמיות, אעפ"כ תהי' האחדות ניכרת גם בגשמיות, וכמרומו גם בל' הכתוב "גוי אחד בארץ", היינו שהאחדות ד"גוי אחד" היא לא רק כשהוא בביהכנ"ס וביהמ"ד אלא גם "בארץ"].

(התוועדויות תשמ"ז ח"ג ע' 157).

ה

חינוך - שינוי הרגילות

יש להוסיף השייכות של ענין החינוך (עבודתו המיוחדת של בעל יום ההולדת) עם ענין השמיטה (שהיא בדוגמת עבודתו של בעל יום ההולדת):

אחד מהקשיים הגדולים של שנת השמיטה הוא שינוי הרגילות מן הקצה אל הקצה - שלאחרי הרגילות והחזקה של "שש שנים תזרע שדך" (פעמיים תלת זימני הוי חזקה),

צריך להיות מיד (לא לאט לאט) "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ", במשך שנה שלימה.

שזה התוכן של חסידות במיוחד - העבודה של שינוי טבע הרגילות (שאז נקראים "עובד אלוקים") שינוי טבע מידותיו . .

ועפ"ז מובן השייכות עם חינוך: כל ענין החינוך הוא - כדי לשנות את טבע הרגילות: ילד בטבעו עושה מה שבא לו, בלי שום הגבלות. ובלשון הכתוב - "יצר לב האדם רע מנעוריו". לכן צריכים לחנך אותו - כדי להרגיל אותו ולשנות את טבע רגילותו, עד שאצלו יהיה מוח שליט על הלב. ועד"ז חינוך של גדולים בשנים תוכנו הוא - לשנות את רגילותם בעבר ולהגיע לדרגה נעלית יותר.

למרות שזה תוכן העבודה במשך כל השנים, שיהיה לו את הכוחות המיוחדים. בשנת השמיטה, איפה שרואים בהדגשה ובגלוי - ובאופן שלא בערך - השינוי הרגילות ממצב של עבודת האדמה למצב של שביתת הארץ, ובמקום זה - לימוד התורה ועבודת התפילה וכו'.

יש את ההוראה ונתינת כח של שנת השמיטה - ובפרט בכ"ף מרחשון בשנה זו - בגודל הנחיצות של ענין החינוך - לחנך את עצמו ולחנך אחרים, ולהתעלות לדרגה נעלית ('א העכערע דרגא') בעבודת ה', בלימוד התורה, עבודת התפילה, קיום המצוות בהידור, הפצת היהדות והמעיינות חוצה וכו', למעלה מכפי שהיה עד אז.

(לקו"ש חכ"ה ע' 324 - כ' מרחשון).

1

עבודת ה' בתענוג

ובפרט שהשנה שנת השמיטה אשר שבת היא לה' ומסוגלת להוספה בתורה ומצות ולהמשכת שובה ונחת, עונג האמיתי - בעניני הגוף והנפש גם יחד, ולמהר קיום היעוד שבפרשתנו וקם שבט מישראל, זה מלך המשיח וישראל עושה חיל.

(לקו"ש חל"ח ע' 230).

2

חשבון נפש מעמיק יותר מהרגיל

כידוע מהווה כל חודש אלול תקופה של הכנה לקראת ראש השנה ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, בכלל, לכן הרי זה זמן של חשבון נפש רציני, ובמיוחד בשנים עשר הימים האחרונים של החודש, החל מיום ח"י אלול, שהחשבון בימים אלה בפרט הוא יום לחודש: כל יום הוא יום חשבון לחודש מסויים של השנה החולפת ועוברת - ח"י אלול קשור לחודש תשרי שעבר, י"ט אלול לחשוון, וכך הלאה.

במיוחד בשנה הנוכחית שהיא שנת שמיטה, שבת לה', נדרש חשבון מעמיק יותר מבשנה רגילה . . נדרש איפה, חשבון צדק אמתי ביותר, עד כמה הייתה ההתנהגות, בימי וחדשי השנה החולפת, תואמת את דרישת התורה בזמן זה, ומה ניתן לתקן, להשלים ולשפר בכל

האמור - במיוחד בימים האחרונים של השנה, כדי שיהיה אפשר להתחיל את השנה החדשה ברמה המתאימה.

(לקו"ש חל"ד ע' 317).

ח

התגברות מיוחדת - מסירות נפש

ויש לקשר זה גם עם שנת השמיטה, דבנוגע לשומרי שביעית כתיב גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, היינו ששמירת שנת השמיטה, הו"ע המס"נ, הקדמת נעשה לנשמע, משום שצ"ל התגברות מיוחדת למנוע עצמו מעבודת האדמה.

(מאמר ד"ה 'מאי חנוכה' תשמ"ז בתחילתו (בלתי מוגה)).

גאולה

א

שמיטה מביאה גאולה

ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד כפירוש רז"ל (מדרש תהלים) עה"כ רצית הוי' ארצך שבת שבות יעקב, שכשמקיימים שמיטים וכל מצוות שנצטוו בה נגאלים, ובכתב יד מדרש תהלים: מפני כן ישראל נגאלין מיד.

(אג"ק חח"י ע' קצח).

ובמיוחד בשנה זו שנת השמיטה, אשר ע"י "עשו את השמיטין" (בכל זמן ובכל מקום, ע"פ המבואר בשו"ע) מתקיים: רצית ה' ארצך שבת שבת יעקב,

תזרו ותביא הגאולה האמיתית והשלימה - גאולת העם בשלימותו, הארץ בשלימותה והתומ"צ בשלימותן - באופן דאחישנה, וארו עם ענני שמיא. (לקו"ש חל"ד הוספות ע' 233).

ב

שבת שבתון שלמעלה משבת לה'

והרי השנה הזאת שבת היא לה' וכשפועלים בה ברוחניות העניינים הנרמזים בשש שנים תזרע, כידוע שכללות עניניהם תורה ולימודה, שלימוד מביא לידי מעשה, אז מתקרבים למדריגה עוד נעלית יותר, משבת לה' - לשבת שבתון, וכסדר הפסוקים בריש פרשה בהר. עיין ג"כ לקו"ת בהר ד"ה ושבתה, ספר מאמרי אדמו"ר מוהר"ש דשנת תרכ"ז ד"ה ושבתה ובסופו - שבת שבתון זהו כמו לעתיד לבוא ליום שכולו שבת. וכמבואר בהמשך של ר"ה תרס"ו שגם בלע"ל זהו הדרגה הכי ראשונה במעלה.

(אג"ק חח"י ע' שעה. נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 256).

ג

הדרגה הנעלית בגאולה

ויהי רצון שתהיה זה התחלה טובה על כל השנה כולה שנת השביעית, אשר היא שבת לה', אשר רמוז בזה ושייך ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים (עיין אבן עזרא וברמב"ן כיום השבת וכו', ויקרא כה, ב).

ומבואר בתורת החסידות, שזהו דרגא היותר נעלית בהשכר דלע"ל הנחלק בכללות לשתי תקופות, התקופה שאין להם מנוחה לעוה"ב, שילכו מחיל אל חיל, ומזה מתעלים לתקופת

שבת ומנוחה לחיי העולמים,

וכיון שתכלית השלימות של העולם אז, תלוי במעשנו ועבודתנו כל זמן משך הגלות (תניא ריש פרק ל"ז) מזה מובן שגם בעבודה צ"ל מעין זה.

(אג"ק חח"י ע' יד).

ד

מס"נ שלמעלה מטו"ד - פועלת ברכת הגאולה

ז. ובפנימיות הענינים:

כבר דובר מספר פעמים ע"כ, שכאשר מתארת התורה ענין מסויים באופן של שאלה ותשובה - "וכי תאמרו מה נאכל" . . וצויתי את ברכתי" - שכיון שהתורה היא נצחית, יוצא מכך שהשאלה "וכי תאמרו מה נאכל" אף היא נצחית. גם לאחר שכבר ראו את התוצאות הטובות של התשובה "וצויתי את ברכתי" בשמיטות הקודמות מתעוררת מחדש השאלה "וכי תאמרו מה נאכל" -

כי השמיטה היא עבודה רוחנית של ביטול - היש, כלומר, ה"עובד" הוא בעצם "יש", אך הוא מבטל את ישותו מתוך קבלת עול מלכות שמים, ומפני ה"יש" שבו עלולה להתעורר אצלו שאלה זו, וכל פעם מחדש צריך להשיב לו "וצויתי את ברכתי".

אך לפי ההסבר שלעיל, שזוהי "שאלת בן חכם", ששאלותיו שאינן נובעות מצד ה"יש" ח"ו, אלא, אדרבה, מצד החכמה - מדוע מתעוררת שאלה כזו אצל "בן חכם"?

ההסבר לכך הוא: הנס של "וצויתי את ברכתי" . . בשנה השישית ועשת את התבואה לשלש השנים" - ולא זו בלבד שהוא מעל לטבע, אלא הוא ההיפך לחלוטין מן הטבע: לפי חוקי הטבע השדה "נחלשת" משנה לשנה,

ויותר מכך - חוק טבע זה הוא אחד הטעמים לשמיטת קרקעות "ושבתה הארץ שבת לה" כדי "שתוסיף הארץ תבואתה ותתחזק בעמדה שמוטה" -

ואילו כאן דוקא ב"שנה השישית", כאשר הארץ מדולדלת ביותר, היא מניבה יבול "לשלוש השנים"!

וכיון שזוהו נס שאין לו כלל אחיזה בטבע, ולהיפך, הוא נוגד לחלוטין לטבע, כלומר, ענין זה נעלה לגמרי מהשכל - שואל הבן חכם "וכי תאמרו מה נאכל": אף לאחר המענה של "וצויתי את ברכתי" נשאר ענין זה מעל לשכל לחלוטין.

ח. ידוע, ש"שש השנים" וה"שנה השיעית" הם כנגד שית אלפי שנין דהוי עלמא, וכנגד האלף השביעי.

ועל כך מתעוררת השאלה "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית":

בהמצאנו "בשנה השישית", באלף השישי לפני ביאת המשיח, שכל הגילויים של ימות

המשיח "תלוי במעשנו ועבודתנו" עתה - מתעוררת השאלה "מה נאכל בשנה השביעית": בהיותנו באלף השישי, שעקב ירידת הדורות אנו "חלשים" מהדורות הקודמים, "אכשר דרא בתמיהה" - כיצד יכולים אנו להביא את הגאולה, להביא את "בשנה השביעית"?

מבטיח הקב"ה "וצויתי את ברכתי" כאשר מבצעים את העבודה של ה"שנה השישית", העבודה בתקופת הגלות, מתוך מסירות נפש והתבטלות שמעל לטעם ודעת, מעניק הקב"ה את ברכתו מלמעלה, ובזריעה של השנה השישית - בלי להתחשב בהיותה "שנה כחושה" וכד' - תשרה הברכה, והיא תניב יבול "לשלוש השנים", "ממשיכים" לעולם את הגילויים של לע"ל, גילוי אחר גילוי אחר גילוי, הנחלקים באופן כללי לשלוש דרגות ועליות - "יחיינו מיומיים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו".

(לקו"ש חכ"ז בהר שיחה ב' ס"ז).

הוספה

מוגשים כאן - למשתתפים בשמחתנו - מכתבים יחידויות ומענות קודש שזכו לקבל 'ראשי אבות' החתן והכלה.

המכתבים נשלחו לסבי הכלה - הרה"ת אברהם ע"ה ליסון, והרה"ת יוסף ע"ה אלפרוביץ', ויבדלח"א אביה ר' שלמה חיים שי' ליסון במשך השנים.

רשימות היחידויות והמענות של הרה"ת ר' אלחנן ע"ה יעקובוביץ' סב החתן. רשימות אלו (למעט המענה האחרון) הם מהתקופה בה שהה ב'קבוצה' שארכה שלושה חודשים (אלול תשכ"ג - כסלו תשכ"ד), במהלכה זכה להכנס ליחידות פעמיים, וכן הכניס מספר שאלות לכ"ק אד"ש וזכה לקבל עליהם מענות.

בנוסף לכך הובאו לקמן מספר קטעים מיחידויות שזכה להם ר' אלחנן בשנים מאוחרות יותר.

יהודה ויהודה

בס"ד. ר"ד מיחידות אור ליום ב' ב' כסלו תשכ"ד.

רשימה פרטית, בלתי מוגה

[המוסגר - בספק אם נאמר ובזה הלשון].

בהנוגע וואָס דו שרייבסט וועגען די סדרי הישיבה, איז דאָס זייער גלייך. וועגען די פעולות וואָס דו שרייבסט אין די ישיבות תיכוניות, זאָלסטו זעהן זיי שרייבען אין משך די צייט וואָס דו ביסט דאָ איין אָדער צוויי בריוו, וואָס אַ בריוו וואָס עס קומט מעבר לים פועליט לפעמים מערער. און זאָלסט שרייבען אַ ענין וואָס דו האָסט געהערט אָדער געזעהן דאָ, און באַרן¹ סוף דברי התעוררות וואָס ס'איז נוגע למעשה, און מסתמא ווייסטו זייער כתובת אָדער זייער² אָדער מען קען דאָס איבערגעבן דורך איימיצען. בנוגע צו מייזלישין³, מסתמא איז ער ר' משה ווילנער'ס אַן אייניקל, פון ירושלים (בתחילה הסתפק בזה ושאל אצלי על כל אחד מפרטים אלו, ואחר שעניתי בחיוב חזר על שניהם). [דאָרף מען עם זאָגן] אַז וויבאַלד דאָס איז אַן ענין פון תועלת הרבים, [און] פון צווישן די כתבים וואָס ער האָט געשיקט ביז איצטער וואָס זיי זיינען ניט געווען ידוע און ניט געדרוקט, איז וואָס דאָרף ער וואַרטן ביז וואַנען ער וועט קומען אַהערצו אָדער איך וועל קומען אַהין [אין א"י] וואָס דאָס וועט זיין [בעתו ובזמנו], [זאָל ער דאָס איבערשיקן] און "שלוחו של אדם כמותו" זאָל ער דאָס איבערגעבן דורך איימיצען. . און אויב ער וועט דאָס טאָן [גיב איך] עם שוין געבן אַ

(1) אוצ"ל: פארן.

(2) ברשימה המקורית הושאר מקום חלק.

(3) בפתק שהכניס: "ר' מאיר שי' מייזליש בקשני למסור לכ"ק אדמו"ר שליט"א שיש לו כתבים מאדמו"רי חב"ד, וכבר שלח אל כ"ק אד"ש כמה, והשאר רוצה לזכות למסור בידו של כ"ק אד"ש, או כשיזכה להיות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א בכאן, או שכ"ק אד"ש יבוא לאה"ק".

דאָנק.

בנוגע צו די מחשבות המבלבלות, [איז דאָ די עצה] אַז בשעת מען טראַכט דעם ענין זאָל מען האַלטן אָפּען דעם ספר וואו מען [טראַכט], אפיי אַז מיטראַכט אויף אויסנווייניק, וואָס בשעת עס פאַלט אַריין די מחשבה זאָל מען געבן אַ קוק אין ספר וואָס דאָס האַלט אויף די מחשבה⁴.

- - -

וועגן דעם וואָס דו שרייבסט אַז אין יעדער עשיית טוב האַסטו אַ פּניה אין דעם אָדער [גרויס האלטן] זאָלסטו דאָס אויסנוצן אין עבודת ה' ⁵ און זאָלסט מרבה זיין בריבוי מעשים וואָס דער ריבוי המעשים וועט דוחה זיין דעם חושך. [וואָרום] עס קען גאָר זיין אַז דאָס קומט מצד היצר, וואָס ער וויל מונע זיין צו טאָן אַ מעשה טוב און דער עיקר איז ריבוי מעשים טובים.

און אַזוי וועגען מוסר-ספרים וואָס דו פרעגסט, ביסטו דאָך גערעכט⁶ אַז מען קען אויסגעפינען אין חסידות אַ מאמר וואָס רעדט זיך מוסר און עבודה, איז אויב עס פאָדערט זיך א התעוררות, קען מען דאָס לערנען.

און בנוגע וואָס דו שרייבסט וועגען לערנען חסידות פאַרן דאָווענען [בשעת דו געפינט זיך נישט אין די ישיבה] איז דאָס זייער אַ גלייכע זאָך, ווייל דער ענין פון חסידות לפני התפילה האַט נישט צו סדרי הישיבה, נאָר דאָס איז נוגע צו די תפילה.

בנוגע וואָס דו שרייבסט⁷ וועגען לעווינסאָהן און קריאת התורה וכו' איז וויבאַלד אַז דאָס איז בהסכמת ההנהלה און דאַרפסט האָבן די געלט אויף הוצאות קטנות און אויף אָפּצוצאָלען די חובות איז ממשיך זיין.

(הסתכל על הבקשת ברכות לרפוי"ש וכו' ואמר:) און דאָס, וועל איך דאָס מיטנעמען (ולא סיים - ורק נראה מהתנועות שכוונתו מיטנעמען מיט מיר

(4) ראה לקמן ע' 43.

(5) ראה לקמן ע' 43.

(6) בפתק שהכניס: "רציתי לשאול . . . וכן ע"ד ספרי מוסר, כמו 'ארחות צדיקים', שזה מעורר אותי, האם אפשר וצריך ללמוד או שבזמן הזה יותר טוב ללמוד חסידות".

(7) בפתק שהכניס: "כשהגעתי לישיבה הזמנני ר' הלל שי' לווינסון להתארח אצלו בשבתות ויו"ט, והציע לי ללמוד איתו . . . כמו"כ הציע לי הנ"ל לקרוא בתורה בש"ק אצל הרב ש"ז שניאורסאהן, וגם הסכמתי . . . ומצידי היות והנני זקוק לכסף (לפרוע את החובות בא"י ובעיקר להשיג את דמי הכרטיס לחזור לאה"ק) . . . ואשאל את עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א אם להמשיך בזה...".

על הציון).

וועגען דעם וואָס שרייבט דיר וועגען⁸. . מסתמא לייענט זיך דאָך אויף זשאַרגאָן, זאָל מען איר געבען לייענען די שיחות פון שווער, די לקוטי דיבורים און די זכרונות, וואָס דאָס וועט אַריין חיות וכו'.

און דער אויבערשטער זאָל דיר [העלפן דו זאָלסט] מצליח זיין אין לערנען נגלה און חסידות און אין התפילה.

תרגום חופשי:

בנוגע למה שאתה כותב אודות סדרי הישיבה - הרי זה טוב מאוד.

אודות הפעולות בישיבות תיכוניות שהינך כותב עליהם, תדאג לכתוב להם במשך הזמן שאתה כאן מכתב אחד או שניים, כיון שמכתב המגיע מעבר לים פועל לפעמים הרבה יותר. כתוב להם ענין ששמעת או ראית כאן, ולבסוף תכתוב דברי התעוררות הנוגעים למעשה. מסתמא אתה יודע את הכתובת שלהם או את ה - - - שלהם, או שניתן למסור זאת ע"י מישהו.

בנוגע למייזליש, מסתמא הוא נכד של ר' משה ווילנער'ס, מירושלים. (בתחילה הסתפק בזה ושאל אצלי על כל אחד מפרטים אלו, ואחר שעניתי בחיוב חזר על שניהם). [צריכים לומר לו ש]מכיון שזהו ענין של תועלת הרבים, שהרי בין הכתבים ששלח עד עתה היו כאלו שהיו לא ידועים ולא נדפסו, ומה צריך הוא לחכות עד שהוא יבוא לכאן או שאני אבוא לשם [לא"י], שזה יהיה [בעיתו ובזמנו], [שישלח זאת] ו"שלוחו של אדם כמותו", שימסור זאת ע"י מישהו. . ואם הוא יעשה זאת [אני מוסר] לו כבר תודה.

בנוגע למחשבות המבלבלות, [ישנה עצה ש]בשעה שחושבים אודות הענין יאחזו את הספר פתוח היכן [שחושבים], אפילו שחושבים לא מבפנים, ובשעה שנופלת המחשבה יתנו מבט בספר, שזה יעצור את המחשבה.

אודות מה שהינך כותב שבכל עשיית טוב יש לך איזו פניה או [תחושת גאווה], תשתמש בזה לעבודת ה' ותרבה בריבוי מעשים, שריבוי המעשים ידחה את החושך, [מכיון ש]יכול מאוד להיות שזה מגיע מצד היצר שרוצה למנוע לעשות מעשה טוב. והעיקר הוא - ריבוי מעשים טובים.

(8) בפתק שהכניס הזכיר אודות א' מאנ"ש בירושלים שביקש ממנו לשאול את כ"ק אדמו"ר כיצד לקרב את אשתו לחב"ד, מאחר והשקפתה בזה שלילית מאד (הלה הציע שאולי יתן לה לקרוא את גליונות "די יידישע היים").

וכך בנוגע לספרי המוסר שהינך שואל אודותם: הינך צודק שניתן למצוא בחסידות מאמר שמדבר דברי מוסר ו'עבודה', ואם נדרשת התעוררות - יכולים ללומדם.

בנוגע למה שאתה כותב אודות לימוד חסידות קודם התפילה [בשעה שאינך נמצא בישיבה] - זהו דבר טוב מאוד, מכיוון שהענין של חסידות לפני התפילה אין לו שום שייכות לסדרי הישיבה, כי אם זה ענין שנוגע לתפילה.

בנוגע למה שאתה כותב אודות לווינסון וקריאת התורה וכו' - היות וזה בהסכמת ההנהלה ואתה זקוק לכסף עבור ההוצאות הקטנות וכדי לשלם את החובות, להמשיך בזה.

(הסתכל על הבקשת ברכות לרפוי"ש וכו' ואמר:) אני אקח זאת (ולא סיים - ורק נראה מהתנועות שכוונתו "אקח זאת עימי על הציון").

בנוגע למה שאתה כותב אודות . . מסתמא היא קוראת בידיש, שיתנו לה לקרוא שיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, את ה'לקוטי דיבורים' ואת הזכרונות, שזה יכניס חיות וכו'.

והקב"ה [יעזור לך ש]תצליח בלימוד הנגלה והחסידות ובהתפילה.

ר"ד מיחידות אור ליום ו' כ"ז כסלו תשנ"ד.

רשימה פרטית, בלתי מוגה

[המוסגר - בספק אם נאמר ובזה הלשון].

ווער איז דאָס דער ר' משה⁹, ווי איז די משפחה זיינע, [אָדער] די מאַמעס נאָמען? אַז ער איז פון לוד שרייבסטע, וועמעס אַ קרוב איז ער? (ענית: ר' שלמה גלפריין'ס). ר' שלמה גלפריין ווייס איך דאָך, ער איז דאָך אין ישיבה, וואָס איז ער זיינער ווייסטו ניט? (וענית: לא) וועסטו זאך נאָך פרעגען באַ די בחורים, מסתמא ווייסען זיי די משפחה; [איך ווייס ניט ווער דאָס איז, די מאַמעס נאָמען איז דאָ באַ מיר ערגעץ מסתמא פאַרשריבען¹⁰.

און וועגען די אַלע ענינים וואָס דו בעטסט [וועט] דער אויבערשטער

9) בפתק שהכניס כתב אודות "ר' משה הכהן (הגר בלוד - מטאשקענט) בקשני להזכירו אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א..."

10) לאחר מכן הכניס פתק ובו מספר שאלות, ובתחילתו כתב: "שם המשפחה של ר' משה הגר בלוד - "זיסקוביץ". שם האם לא נודע לי".

[געבן] מילוי משאלות לבבך לטובה.

- - -

בנוגע וועגען "עסק" התורה¹¹, איז פאַראַנען די שיחות פון שווער בנוגע צו "עשו כתות לתורה"¹², אַז עס דאַרף זיין נישט לימוד התורה נאָר עסק התורה, די שיחה איז געדרוקט, די שיחה איז ניט אין לקוטי דבורים נאָר אין די קונטרסים, דאָס איז אַ שיחה פון שמע"צ.

בנוגע צו דער נסיעה, דער אויבערשטער זאָל געבן אַז די נסיעה זאָל זיין כשורה ובהצלחה,

און דער אויבערשטער זאָל דיר געבן הצלחה אין לימוד התורה און [מצליח זיין ב] עבודת התפילה ובקיום המצוות בהידור.

און איך וועל דיר בעטן איבערגעבן אַ פריסת שלום בשמי צו - וואָס איז ער דיינער אַ זיידע צי אַ עלטער זיידע, [ר' אריה] לוי? (ועניתי ביחד עם כ"ק אד"ש): אַ זיידע. ווי אַזוי? (ועניתי ביחד עם כ"ק אד"ש): די מוטער'ס אַ פאָטער. וועל איך דיר בעטן איבערגעבן אַ פריסת שלום בשמי, נוסף אויף דעם וואס איך האָב עם געשריבען, אָבער וויבאַלד אַז ער האָט איבערגעגעבן דורך דיר א גערוס, וועסטו אַריין גיין צו עם און איבערגעבען אַ פריסת שלום¹³.

און וויבאלד אַז איר קומט דאָך אין חנוכה, זאָלט איר האָבען א פריילאָכער זאת חנוכה, און מיטנעמען אַלע זאָכען פון דאָנט אויף [אויסנוצן] אויף לימוד התורה וקיום המצוות.

תרגום חופשי:

מיהו ר' משה? מהו שם המשפחה שלו, [און] שם אימו? אתה כותב שהוא מלוד. קרוב של מי הוא? (עניתי: של ר' שלמה גלפריין). ר' שלמה גלפריין אני מכיר, הוא הרי בישיבה. מה הוא בשבילו, אינך יודע? (עניתי: לא). תשאל אחר כך את הבחורים,

(11) שנזכר בהתוועדות י"ט כסלו (תו"מ התוועדויות חל"ח ע' 255) ושאל בפתק שהגיש מה הפי' בזה.

(12) ברכות סג, ב: עשו כיתות כיתות ועסקו בתורה.

(13) מעניין לציין את מה שכתב ר' אריה במכתב מתקופה זו (נדפס בספר שמחת שלמה): "וזכיתי גם אני לקבל דר"ש מאדמו"ר שליט"א ע"י ר' אלחנן הי"ו, חזר שלש פעמים ואמר פריסת שלום לזקנך ממני, שנה ושלוש - מלבד שכתבתי לו מכתב. כי באותו יום קבלתי מכתב מאדמו"ר, אינני יודע במה שזכיתי לקבל התקרבות מאתו... אל תחשדיני שאני נעשיתי חסיד חב"ד, כי גם הרבי יודע מזה אמנם רואה אני בו בכמה ענינים גדלות וכשרון יוצא מהכלל..".

מסתמא הם יודעים את שם משפחתו; [איני יודע מי זה]. שם אימו מסתמא רשום אצלי איפה שהוא.

ובנוגע לכל העניינים שאתה מבקש, שהקב"ה ימלא את משאלות לבבך לטובה.

- - -

בנוגע ל"עסק" התורה, ישנן שיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע ל"עשו כיתות לתורה", שצריך להיות לא 'לימוד' התורה כי אם 'עסק' התורה. השיחה נדפסה, השיחה אינה בלקוטי דיבורים אלא בקונטרסים, זו שיחה משמיני עצרת.

בנוגע לנסיעה, שהקב"ה יתן שהנסיעה תהיי כשורה ובהצלחה,

והקב"ה יתן לך הצלחה בלימוד התורה ו[להצליח] בעבודת התפילה ובקיום המצוות בהידור.

אני אבקש ממך למסור פריסת שלום בשמי - מה הוא בשבילך, סבא או סבא רבה, [ר' ארי'] לוי? (ועניתי ביחד עם כ"ק אד"ש:) סבא. כיצד? (ועניתי ביחד עם כ"ק אד"ש:) אבא של אמא. אני אבקש ממך למסור פריסת שלום בשמי, נוסף על זה שכתבתי לו, אבל מכיוון שהוא מסר דרכך דרישת שלום, תכנס אליו ותמסור פריסת שלום.

ומכיון שאתה תגיע בחנוכה, שיהיי לך זאת חנוכה שמח, ולקחת את כל הדברים מכאן [להשתמש] ללימוד התורה וקיום המצוות.

קטעי יחידות מזמנים שונים.

מרשימה פרטית, בלתי מוגה

רשימת יחידות מתשרי תשל"ג:

בנוגע להשפעה עם התלמידים, איז ידוע אז מיט דרכי נועם איז מען משפיע מער ווי מיט תקיפות, און דער אויבערשטער זאל אייך מצליח זיין אין השפעה מיט די תלמידים בדרכי נועם, וואס דאס וועט זיין א כלי צו דער ברכת ה' אז איר וועט געהאלפן - געבענטשט געווארן בקרוב בזרעא חיא וקיימא ומגדל זיין זיי לתורה, לחופה ולמעשים טובים - לשון רבים, און אנזאגן וועגען דערויף בשורות טובות, און ביז דעמאלט און פון יעמאלט זאלט איר אויך אנזאגן בשורות טובות.

תרגום חפשי:

בנוגע להשפעה על התלמידים, ידוע שעם דרכי נועם משפיעים יותר מאשר עם

תקיפות, שהקב"ה יצליח אתכם בהשפעה על התלמידים בדרכי נועם, שזה יהי כלי לברכת ה', שתושעו - תתברכו בקרוב בזרעא חיא וקיימא ותגדלו אותם לתורה, לחופה ולמעשים טובים - לשון רבים, ותבשרו על כך בשורות טובות, ועד אז ומאז - גם כן תבשרו בשורות טובות.

רשימת יחידות מזמן לא ידוע:

וועגען דעם וואס איר שרייבט [בפרט וועגען די ערשטע זאך] וועל איך דאס אלץ מיטנעמען על הציון.

תרגום חפשי:

בנוגע למה שהינך כותב [בפרט אודות הדבר הראשון] את הכל אני אקח על הציון.

תיאור של יחידות נוספת מתשרי תשל"ג(?):

בחודש ניסן תשכ"ד(?), נכנס ר' אלחנן לסייע לסבו, הרה"צ ר' ארי' לוי זצ"ל, בנקיונות לקראת חג הפסח. בתוך כך מצא ר' אלחנן מספר מחברות בכתב יד, המכילות פירוש מקיף על המשניות. ר' אריה נתן לו את המחברות, כשהוא מזהיר אותו שלא יגלה לאף אחד על קיומן, והוסיף: "אתה כבר תדע מה לעשות עם זה".

לאחר פטירתו של ר' אריה בט' ניסן תשכ"ט, תהה ר' אלחנן שמא הגיע הזמן להוציא את כתב היד לאור הדפוס. הוא שלח - ע"י אחיו הרה"ת ר' שמעון ע"ה - חלק מכתב היד אל הרבי, והרבי הורה להדפיסו. גם מאוחר יותר, הרבי היה מעורב - ע"י מענות ומכתבים - בתוכניות ההוצאה לאור.

תקצר היריעה מלהקיף את כל יחסו של הרבי לפרשה, ולא הבאנו כאן אלא את היחידות בה העלה ר' אלחנן את הנושא בפני הרבי בעצמו בפעם ראשונה (מובא כאן תוכן היחידות בלבד ע"פ מה שנרשם מפיו של ר' אלחנן וע"פ טיוטות מכתביו אל הרבי מאותן תקופות):

שאלתי מה לעשות, הרי מצד אחד ר' אריה אמר לי לא לגלות לאף אחד, ומצד שני אמר שאדע מה לעשות עם זה, והרבי הורה להדפיס את זה. הרבי הניף את ידו בתנועת ביטול ואמר (תוכן): יש להדפיס את זה כדי לזכות את הרבים, הוא כבר בעולם הבא (והיה מובן מדבריו שרק בחייו חשש לענין של גאוה).

עם זאת, המליץ למסור את כתב היד לבר סמכא שיבדוק ויוודא שכתב היד עדיין לא הודפס.

תיאור של יחידות נוספת, מתשרי תש"מ:

כמה וכמה שנים לאחר חתונתם, לא זכו ר' אלחנן וזוגתו לפרי בטן. הם ביקשו את ברכת הרבי מספר פעמים ואף קיבלו, אך עדיין לא זכו לראות את הברכה מתממשת. עד שבמהלך חלוקת 'כוס של ברכה' בתשרי תשל"ד (?), נשאר ר' אלחנן לעמוד על מקומו גם לאחר שהרבי מזג לכוסו את ה'לחיים', וביקש מהרבי ברכה לילדים. גם לאחר שהרבי בירכו, הוא נשאר על מקומו, עד שהרבי אמר: "וואס דינגט ער זיך מיט מיר [=מה הוא מתווכח איתי?]."

לאחר כשנה, נולדה ביתם הבכורה, היא אם החתן שתח"י, וכעבור זמן נולד להם ילד נוסף. לתשרי תש"מ נסעו כל המשפחה יחד ונכנסו ליחידות אצל הרבי¹⁴:

במהלך היחידות פנה הרבי אל הילדה (אם החתן שתח"י) ושאל אותה האם היא כבר מדליקה נרות שבת וחג, והאם היא נותנת צדקה לפני הדלקת הנרות.

מספר ר' אלחנן: באמצע היחידות נפלט לי מהפה בהתרגשות: "רבי, דאס איז אייערע קינדער! [=רבי, אלו הילדים שלכם!]."

והרבי ענה במין חצי-חיוך: "אלע אידן זיי זיינען דעם אויבערשטעניס קינדער [=כל היהודים הם בניו של הקב"ה]...".

לקראת סוף היחידות הושיט הרבי לאשתי חמישה שטרות של דולר. אחרי שהיא ספרה וראתה שיש שם חמש, היא הושיטה בתמימותה אחד מהם חזרה לרבי, מתוך מחשבה שכנראה חלה איזו טעות, שהרי היינו רק ארבעה - אני ואשתי ושני הילדים. אבל הרבי לא לקח את הדולר חזרה, ורק אמר: "זו לא טעות".

רק מאוחר יותר התברר, שאשתי הייתה אז בהריון, אך רק בתחילתו, כך שעדיין לא ראו דבר ואיש עוד לא ידע על כך...

(14) הרשימה דלקמן הינה תוכן היחידות בלבד, ע"פ מה שסיפר בראיון לחברת jem.

מענות קודש

א

[תחילת כסלו תשכ"ד]

מענה על שאלתו "בזה ששאלתי ביחידות' בענין הגאווה כו' שיש לי בעשיית דבר טוב, והי' תשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאשתמש בזה לקדושה או לעבודת ה' (איני זוכר הלשון בדיוק) — מה הפי' בזה":

מעל תיבת "הגאווה" כתב כ"ק אדמו"ר:

דא"כ פאסט ניט שיתפתה להבלי עוה"ז

מוכרח שיהי' למופת בתומ"צ וכו' וכמכ' הידוע

ובראש הגליון הוסיף:

ע"ד שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ב

[יו"ד כסלו תשכ"ד]

[1] מענה על בקשת עצה להתרכז בהקשבה לשיעורים ושלא יטרידוהו מחשבות:²

יהי' הספר או הקונ' פתוח לפניו בעת השיעור ויביט בו ואותיות אוחזות

[2] מענה לשאלתו "אם להמשיך בהעניינים שהייתי חושב לפני התפילה — מאמרי דא"ח וכו'":

כפי שיוורנו המשפיע כאן.

[3] מענה לשאלתו "אם ראוי להסתכל בפנים הסדור דוקא בעת התפלה, אף שלפ-עמים — כמדומני — מפריע לי כשהנני רוצה לכוון בפ' המילות, רק שקורה שהנני טועה":

(1) לעיל ע' 35

(2) לעיל ע' 35

כ"ק אדמו"ר מחק את תיבות "אף ש[לפעמים]" וסימן בחץ לפני תיבת "לפעמים":

אזי עכ"פ יהי פתוח באותו הע'

[4] מענה על מה שכתב "רציתי לשאול באם שאוכל להשתדל לפעול שיאריכו זמן שהותי בכאן³. ואולי על ידי כך אוכל גם לפרוע בקל את החובות, האם אעשה זאת":
כ"ק אדמו"ר מחק את תיבת "שאוכל" בסימון חץ על תיבת "להשתדל", והוסיף לפני תיבות "ואולי על ידי כך":

באם לומד כאן בהתמדה ושקידה

ובאם לא היה מאלו שאודותם הבטיחו שלא יאריכו

ג

[אמצע כסלו תשכ"ד]

מענה על מה שכתב "הנני להעתיק קטעים ממכתב אחי ר' מרדכי אברהם מאיר שי שהגיע לי בי' כסלו: ...כדאי להתייעץ עם כ"ק האדמו"ר שליט"א...

וכן רציתי לשאול בנוגע שכאן ב'נחלת יהודה' [=שם שימש האח הנ"ל כרב] מתעוררת שאלה בענין סיפוח לראשון לציון, משרד הפנים לוחץ על כך, וכמובן כאן ראש המועצה המקומית הוא נגד והוא פועל הרבה נגד זה... ולגבי דידי מצד אחד כמובן אם יהי סיפוח באופן אוטומטי אני חבר בלשכת הרבנות בראשל"צ וכמובן שזו טובה בנוגע לפעילות ובכסף, ומצד שני אני כאן בעה"ב, ומי יודע מה שיהי אח"כ. ע"כ.

ואואל לבקש עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה".

כ"ק אדמו"ר מתח קו תחת תיבות "ר' מרדכי אברהם מאיר שי" וכתב בראש הדף:

אזכיר עה"צ

ד

[כ"ט כסלו תשכ"ד]

[1] מענה על מה שכתב בקשר עם חזרתו לאה"ק למחרת "קבלתי מכתב... שמציעים לי להיות בהנהלת את"ה. מצידו אינני רוצה, ואשאל עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א":

(1) ע"פ הוראת הנהלת הישיבה שם

[2] מענה לשאלתו אודות מ"ש בסיום קונטרס אחרון שבתניא "שצריכים לומר הת-מניא אפי בכל שבוע, האם אני צריך לאמרו":

3 (האישור מצה"ל עבור הבחורים לנסוע היה מותנה בחתימה שהם חוזרים תוך שלושה חודשים ארצה, ולזה

מתכוון הרבי: "שאודותם הבטיחו שלא יאריכו".

(2) גם ספיקו לחומרא**ה****[חורף תשכ"ד]**

[1] מענה על מה שכתב "בנוגע לשיעורי חת"ת, האם צריך להבין במה שלומדים – בחומש עם פרש"י ותניא, או שהעיקר הוא אמירת האותיות. וכן מה בנוגע לחזרת משניות בע"פ וכו', אם צריך הבנה בזה":

כ"ק אדמו"ר מחק את תיבת "האם" ומתח קו תחת התיבות "צריך להבין במה שלומדים – בחומש עם פרש"י ותניא".

[2] מענה בנוגע לשאלותיו:

א. בנוגע לתפילת "רבון העולמים" שבסוף קששעהמ"ט, אם צריך לאומרה כולה (אף שיש שם קטעים שלא שייכים, קימה בחצות וכו').

ב. האם נתינת הצדקה שקודם התפילה שייכת ובמקום⁵ נתינת הצדקה בשעה שאומרים "ואתה מושל בכל", כנזכר בשוע"ר⁶.

ג. האם צריך לומר את זמירות השבת הנדפסות בסידור, "שראיתי מאנ"ש מקפידים ע"ז, ואחרים לא"⁷.

שאלה לרב ולמשפיע דא"ח שלו**ו****[חורף תשכ"ד⁸]**

במכתבו כתב: "אחי הרה"ח ר' שמעון שי' יעקובוביץ בקשני לשאול בענין איסור שתיית י"ש, שכ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בזה.

(4) ראה הערת כ"ק אדמו"ר בשיעובסה"ת לקו"א שם (ח"ד ע' 1894): "לא ראיתי נוהרין בזה". ובלקו"ש חכ"ט ע' 289 הע' 19: "ולהעיר אשר בכמה מקומות נהוג לומר קאפיטל זה ביום השבת לאחרי תפילת מנחה (וכן הי' נוהג אאמו"ר ז"ל)". וראה גם שנים ראשונות ח"א (קה"ת תשפ"א) ע' 107 ובהע' 103.

(5) ראה גם שיחת ש"פ דברים תשמ"ב (התוועדויות ח"ד ע' 1954). אבל ראה שיחת י"ג אלול אותה שנה (שם ע' 2169 ואילך).

(6) או"ח סי' נא סי"א.

(7) ראה הגהת כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע לסדור אדה"ז (סדור עם דא"ח שכא, א [בהוצאה החדשה – ח"ב תסד, ג]), שלא נהגו לאומרם. אבל בהע' כ"ק אדמו"ר הרי"צ בהקדמה לקונ' פוקח עיוורים [מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תנג], שזהו רק לצדיקים בעלי מדרגה, אבל אנו צריכים לאומרם.

(8) נדפס ב'התקשרות' גיליון תרמ"ד.

(א) בכוס הבדלה אי' שצריכים לשתות כולו⁹ וכך הי' נוהג כל הזמן".

וענה על זה כ"ק אדמו"ר:

[1] א"כ גם להבא יעשה כן

על השאלה השני': (ב) ביו"ט (ואולי גם בחוה"מ) שצריכים לשתות יין בכל סעודה –

רביעית¹⁰ ענה כ"ק אדמו"ר:

[2] כנ"ל בס"א

על השאלה השלישית: (ג) אי' בשיחה מכ"ק אדמו"ר הריי"צ שבשמח"ת צריכים לקחת הרבה משקה, ואצלו המשקה לא גרם שום דבר האיננו ראוי, האם דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא גם לגבי העניינים הנ"ל, ואם הוא יכול להמשיך הלאה בהנ"ל ענה כ"ק אדמו"ר [לאחר התיבות "לקחת הרבה משקה"]:

האיכות – העיקר

היינו בנוגע לפעולה

שמחה של מצוה [3]

ז

[תשכ"ו]

במכתב שכתב לחברו (הת' ארי' ליון), ששהה אז בחצרות קדשינו, ביקש להכניס לכ"ק אדמו"ר שאלה.

בפתק שהכניס החבר, כתב: "ביקשו לי מאה"ק לשאול, באם א' לא הי' יכול לגמור המסכת עד י"ט כסלו מאיזה סיבה שהיא, האם צריך להשלימה אח"כ. ואם יש איזה ענין עד כ"ד טבת".

כ"ק אדמו"ר מחק בחץ את תיבת "האם" וסימן על תיבות "צריך להשלימה אח"כ", ולאחמ"כ הוסיף בשולי הגליון:

וכל ההקדם ישובח, כמובן.

9) כך כנראה הבין את מ"ש בשוע"ר או"ח סי' רצו ס"ו: המבדיל רגיל לשתותו כולו. אך ראה ב'התקשרות' הנסמן לעיל, שלכאו' הכוונה בשוע"ר הוא שרק המבדיל ישתה את הכוס ולא יחלק אחרים, עיי"ש.

10) ראה מ"מ לזה וכו' בהתקשרות שם.

11) נדפס בליקוט מענות קודש תשכ"ד-תשכ"ו.

נג' ארמון גאליה
 לקחו לי ארבע למוח, גאליה
 זה לא היה יפה לומר מספר 47 כי כאלו
 לא יצא סידה שביא, ~~הוא~~ צריך להשאיר את
 ואם יש איזה דבר ב"ב סגור.
 (הוא)
 (הוא)
 (הוא)

מענה ז דלעיל בכתי"ק כ"ק אדמו"ר

מכתבים לר' אברהם ע"ה ליסון סב הכלה

ליסון = כתב יד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ז, ט"ח תשי"ב
ברוקלין

הח"ת אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת
שמים מוה' אברהם ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיו"ד ט"ח, עם המצורפים
אליו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל אותן הענינים ומכל אותם
האנשים אודותם כותב.

ולהודעתו מיום הולדתו, ובודאי נהג במנהג צני"ש צ"ה
בעת האחרונה, יהי רצון שיהי שנת הצלחה אצלו בכל הענינים
הכללים והפרטים גם יחד.

בברכה לבשו"ט

Handwritten signature

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כד טבת ה'ושכ"ג
יום ההילולא הקן של רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמיך כו' מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה

במענה למכתבו מה"י טבת ה'ושכ"ג עם הפ"נ שיקרא בפת רצון על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.
ואם בכלל בכגון זה, בכל שנה חוזרים הדברים לקדמותם כמו שהי' בפעם
הראשונה, עאכ"כ כשהקביעות מתאימה לאז, והן בנוגע לימי השבוע והן בהנוגע
לפרשת השבוע

וע"פ הפתגם-הוראה הידוע של רבנו הזקן בעל ההילולא, אז מבדארף
לעפען מיט דער פרשת השבוע און פרשת היום,

הנה מתאים לדברי בניו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר אז בהסתלקות
בחד קטירא אחקטר בי' בקוב"ה,

וידוע פסק דין תורתנו אשר בחר רישא גופא אזיל,

ואף כח מ' הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני
אלף ממדריגתו, ואם בהלכות או"ה הנגלות לנו ולבנינו, כשם שבין קדשי קדשים
לחולי חולין כן גבה דרכיו מדרגתו כ"ש וק"ו בהנסתרות לד' אלקיננו, דאינון
דחילו ורחימו דבמוחא וליבא וכו'.

מכל מקום הרי אפס קצהו ושמץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר כו' וכד
אתפטר ה"ז יתיר מבחיוהי ובפרט לכל אלה הרוצים שמחלטים ללכת בדרך ישרה,
אשר הורנו מדרכיו,

הנה החד קטירא דאתקטר בי' בקוב"ה, תפעול בעבודת מוחא ולבא של כל
אחד, היינו, בכללות, עבודת התפלה, ועי"ז - בלימוד התורה וקיום המצות,
ש הרי התפלה היא כמשל החוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את כל אלה, וכמבואר
באריכות בחורת בעל ההילולא,

ויהי כל זה ביחד עם דאשתכח יתיר בהברכה גם במילי דעלמא - מתוך בריאות
שמה וטוב לבב.

בברכה זכרתי לך
ואתה קדימא ואתה אחר

חוזרים הדברים: ראה לב דוד (להחיד"א) פכ"ט (ע"פ מש"כ הרמ"ז בט' תיקון
שובבים). משנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה
בארוכה. לימי השבוע: כ"י כל יומא ויומא (דששת ימי בראשית) עביד עבידתי'
(זה"ג זד, ג). וכן הוא בכל שבוע (עיין ר"ה לא, רפ"א). ומובן עפמשנ"ת בלקו"ת
שה"ש (כה, א). הוראה הידוע: קונטרס ביקור שיקאגא ע' ז. פרשת היום: ביום
א - עד שני; ביום ב' - משני עד שלישי וכו'. לדברי בניו: בהקדמתם להשו"ע.
בחד קטירא: ראה זה"ג רפח, א. פסק דין: עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.
ואף כ"י: ראה תניא פמ"ד. בהלכות או"ה: ראה הקדמת התניא. כשם שבין שו"ת
הצ"צ חיו"ד ס"ג ס"ח (בסגנון ירוש' גיטין ספ"ו). וכד אתפטייר: ראה אגה"ק
סי' זך. בחורת בעל ההילולא: לקו"ת בלק ע, ד. במילי דעלמא: אגה"ק שם.

ליסון - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם. וענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"א מ"ח חשמ"ה
ברוקלין, נ. י.

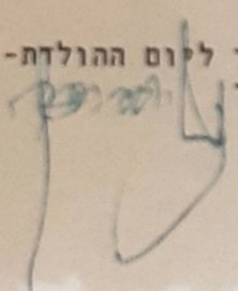
הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' אברהם שי'

שלום וברכהו

מאשר הנני קבלה מכ' ובהם בקשות ברכה פ"נ
מיום ה' מ"ח וכו',

ובעה רצון יקראו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה - בקשר ליום ההולדת - לשנת
הצלחה בגו"ר

ליסון - כפ"ח

Tel. (718) 493-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN, N. Y. 11213

בי"ה, כא' תמוז השמ"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' אברהם שי'

שלום וברכהו

הפ"נ שלו מיום ט' תמוז

נחקבל,

ויקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

for file
מזכיר

כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להוסיף:

מהנכון לבדוק התפלין שלו וכן המזוזות בדירתו
להיות בטוח שכולן כשירות כדין.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

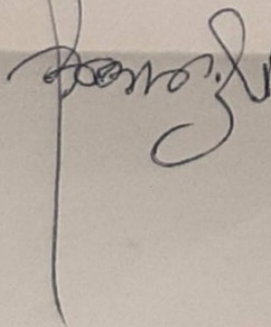
ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ג
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"כ מלאכתו
מלאכת שמים כו' מו"ה
אברהם שי'

שלום וברכה!
מכ"ו אדר נחקבל זמן נחמד וזמן אצט צו צי' .
לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכה החג

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ר"ח השלישי ה'תשכ"ג
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו
מלאכת שמים כו' מו"ה
אברהם שי' וי"א

שלום וברכה!

מכ"מ מ"ה אייר נתקבל.
ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו,
שבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה
להביע ברכתי בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלל"ה נבג"מ זי"ע:

לקבלת החורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג וי"א
[Handwritten signature]

קע-כ"ג י"א
ה' פ"ח צ"א
ע"פ כ"א וי"א
פ"ח פ"ח צ"א

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהו
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימים שבין יו"ד וי"ט כסלו, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים כו' מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו

ובעמדנו בין גאולה (דאדמו"ר האמצעי) לגאולה (דאדמו"ר הזקן),
אשר שתייהן נקבעו למועד ולחג לדורותיהם אחריהם לזכר עולם,
וקשורה הגאולה וחוכנה שייך לדברי דוד מלך ישראל בשם כאו"א
מישראל: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי -
יהי רצון אשר מתאים לדרשת רז"ל בכתוב האמור: אמר הקב"ה כל
העוסק בחורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני
לי ולבני מבין אומות העולם,
יחזק כאו"א, בתוככי כלל ישראל, בשלש קווין האמורים: בעסק
החורה, בעסק גמ"ח (ומצוח בכלל) ובעבודת התפלה -
מוארים באור תורתן של הנ"ל - תורת החסידות,
יהי' כ"ז במצב של גאולה מכל מניעות ועיכובים,
ובאופן זהלון והוסיף ואור בכל האמור - עדי גאולתנו השלימה
והאמתית ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

בברכת חג הגאולה ושלום
(Handwritten signature and date 1964)

ימים שבין כו': ראה שיחת יו"ד כסלו תש"ז (לקו"ד ע' 976). לדרשת
רז"ל: ברכות ה"א. בשלש קווין: ראה חדא"ג מהרש"א שם. רשימות
אדמו"ר הצ"צ להללים שם (נה, יט). גמ"ח (ומצוח בכלל): דכל המצות
נק' בשם צדקה (חו"א טג, ג. ובכ"מ).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 493-9250

מנזחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

בי"ה, י"ט-כ"ף כסלו
 ב-ג פ' וישב, ה'תשמ"ו
 ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הרו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
 כו' מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה!
 המכ"בתי ות"ח.

וכהוראת אדמו"ר הזקן בעל הגאולה דימים אלה -
 באגה"ק שלו הידועה דיפותחין בברכה" -

פתיחת מכתבי זה בברכה לכל המצטרך בגו"ר - כולל
 לבשו"ט תכה"י,

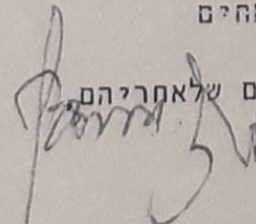
וכהוראת ימי חנוכה הקרובים וסמוכים - להוסיף
 ולהעלות בקודש, בכל עניני טוב,

שהרי גם כל טוב גשמי - כל הי"עובד את הוי' בשמחה
 ובטובת הנפש הטוב הזה מסיר ממנו כל הדברים המונעים" מתומ"צ,
 ומשפיע ו"מחזיק את ידו לעשות" התומ"צ.

- כדברי הרמב"ם הידועים (ה' תשובה פ"ט).

בברכת חג הגאולה
 ולימי חנוכה שמהים
 ומאירים

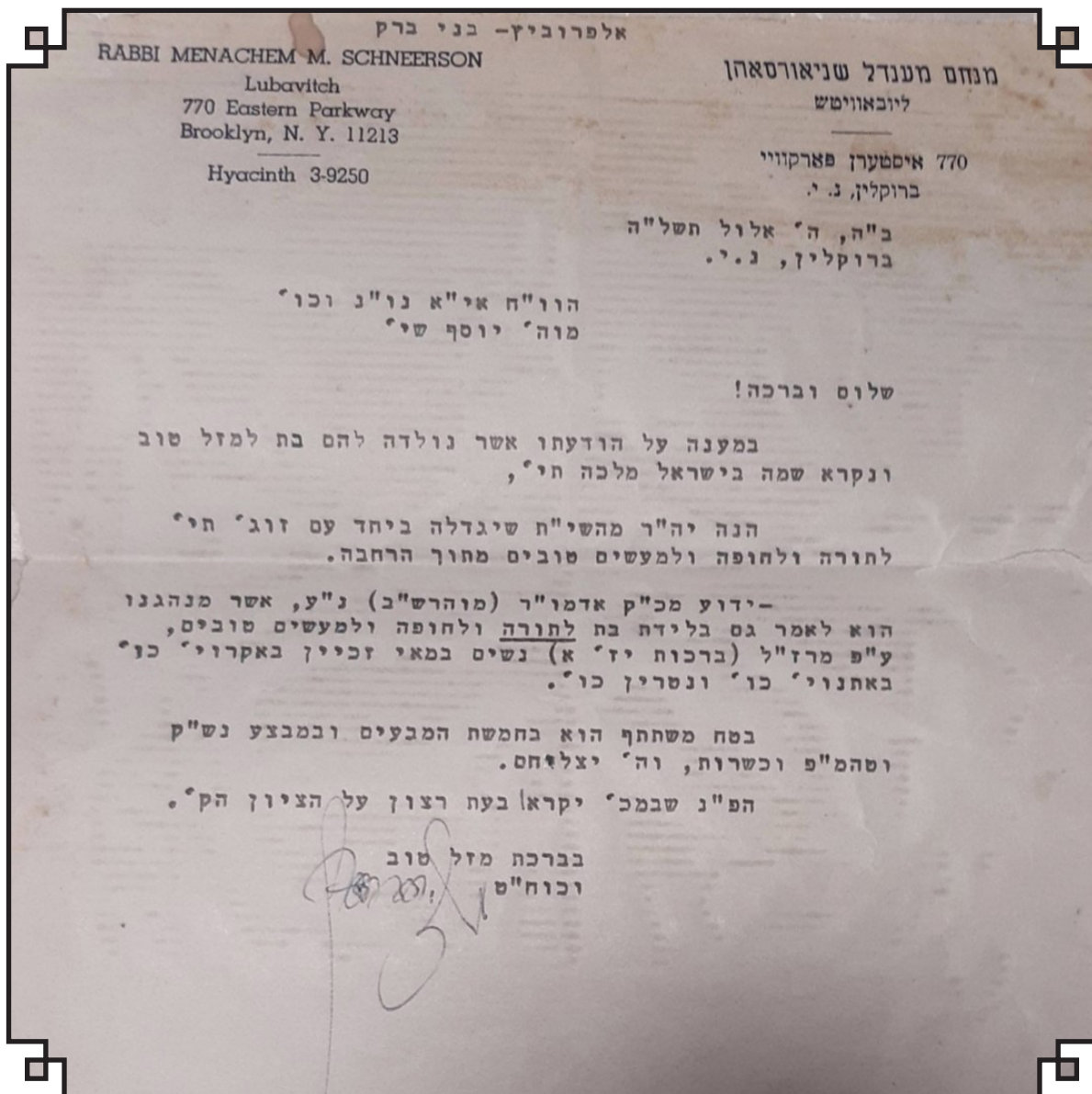
מאירים גם בימים שלאחריהם
 בכל ימות השנה

נ.ב.

מסיבה נהעכב המשלוח ובנתים נתקבל המכ"ב מ"ג כסלו
 והמצו"ב.

מכתב לר' יוסף ע"ה אלפרוביץ - סב הכלה (בקשר ללידת אם הכלה)

מכתב לר' שלמה חיים שי' ליסון אב הכלה (לדגל היכנסו לגיל מצוות)

ליסון - כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

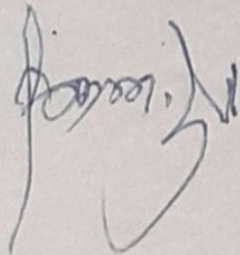
בי"ה, אדר"ח אדר תשמ"ה
ברוקלין, נ. י.

האברך שלמה חיים שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

הפ"נ שבמכ"י יקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.